

Juliaana Katainen & Kati Turpeinen

**TYÖNTEKIJÖIDEN KÄSITYKSIÄ RALLA-ARVIOINTIMENETEL-
MÄSTÄ VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA**

TYÖNTEKIJÖIDEN KÄSITYKSIÄ RALLA-ARVIOINTIMENETEL- MÄSTÄ VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA

Juliaana Katainen & Kati Turpeinen
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Tekijät: Juliaana Katainen & Kati Turpeinen

Opinnäytetyön nimi: Työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä varhaiskasvatuksen kontekstissa

Työn ohjaajat: Pirjo Lappalainen & Maarit Virtanen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017 Sivumäärä: 56+8

Leikki on lapsen tärkeintä toimintaa ja sen aikana lapsi tutustuu itselleen luontaisella tavalla itseensä sekä ympäristöönsä. Leikin kautta lapsi myös oppii taitoja jokapäiväiseen elämäänsä. Leikkiä olisi tärkeää arvioida, jotta lapsen mahdolliset haasteet leikkitaidoissa tulisi huomatuksi. Arvioinnin kautta saadaan tietoa myös lapsen kehitystasosta.

Suomessa päiväkodeissa on ollut tarve luotettavalle leikin arviointimenetelmälle ja tähän tarpeeseen terveystieteiden tohtori ja toimintaterapeutti Tiina Lautamo kehitti *Ryhmätilanteessa tapahtuva lapsen leikin arviointi* –menetelmän (RALLA), jolla arvioidaan lapsen ryhmätilanteessa havainnoitavissa olevaa vapaata leikkiä. Arviointimenetelmä on tarkoitettu 2-6-vuotiaille lapsille ja arviointi toteutetaan lapselle luonnollisessa leikkiympäristössä.

Opinnäytetyömme liittyy Oulu Sote Labs –projektiin, jonka aikana pääsimme käyttämään RALLA-arviointimenetelmää päiväkotiympäristössä. Oman kokemuksemme myötä koimme tärkeäksi tutkia muiden projektissa mukana olleiden lasten kanssa työskentelevien käsityksiä kyseisestä arviointimenetelmästä. Tutkimuksen avulla haluamme korostaa leikin arvioinnin merkityksellisyyttä.

Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä. Tutkimustehtävänä on kuvata työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä varhaiskasvatuksen kontekstissa omiin arviointimenetelmän käyttökokemuksiin perustuen. Tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin teemahaastattelulla, ja tiedonantajina olivat kahdeksan arviointimenetelmää käyttänyttä työntekijää.

Työntekijät kokivat, että yhteinen arviointimenetelmä yhdistää ammattilaisten voimavarat. Jokaisella työntekijällä on mahdollisuus tuoda oma ammatillinen näkökulmansa arviointiin. Yhteinen arviointimenetelmä mahdollistaa sen, että eri ammattikuntien edustajat pystyvät puhumaan samaa kieltä lapsen leikin arvioinnissa. Arvioinnin myötä työntekijöiden on helpompaa suunnitella toimintaansa lapsen leikkitaitoja tukevaksi. Työntekijät kokevat, että RALLA-arviointimenetelmän käyttöön tulee perehtyä huolella, sillä se vaikuttaa tulosten luotettavuuteen.

Asiasanat:

leikki, leikin arviointi, toimintaterapia, laadullinen tutkimus, teemahaastattelu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Occupational Therapy

Authors: Juliaana Katainen & Kati Turpeinen

Title of thesis: Employees' conceptions of RALLA measurement tool in day-care context

Supervisors: Pirjo Lappalainen & Maarit Virtanen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017

Number of pages: 56+8

Play is the most important occupation of a child. Through playing children get to know themselves and their environment while learning new skills for everyday life. That's the reason why play should be evaluated so the possible issues regarding play performance would come up. Play performance may also tell some important things about child's development.

There hasn't been any reliable measurement tool in day-care context in Finland so Tiina Lautamo created *The Play Assessment for Group Settings* (RALLA) which is an observation-based evaluation of the quality of children's play performance when children are playing in groups. RALLA is meant for 2-6-year-old children and the evaluation is carried out in child's natural play environment.

Our thesis is part of Oulu Sote Lab project during which we had a chance to use RALLA measurement tool in kindergarten. From our own experience we wanted to search the employees' thoughts of the measurement tool. Through this thesis we want to get arguments that play assessment is important.

The purpose of this qualitative study is to describe employees' conceptions of RALLA measurement tool. The task of this study is to describe employees' views on RALLA measurement tool in day-care context based on their own user experiences. The research data was collected with semi-structured interviews and there were eight interviewees already familiar with the measurement tool.

Employees felt that a common measurement tool connects the resources of the professionals. Every employee has a chance to bring up their own professional perspectives to assessment. A common measurement tool grants that members of different professions can talk equally about assessment of play performance. Through assessment it is easier for employees to plan their occupation to be supportive of children's play performance. Employees feel that RALLA measurement tool has to be thoroughly preoccupied for it contributes to the reliability of the results.

Keywords:

play, play assessment, occupational therapy, qualitative study, semi-structured interview

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LEIKKI TOIMINTANA.....	8
	2.1 Leikki lapsen elämässä.....	8
	2.2 Leikin arviointi.....	9
3	RYHMÄTILANTEESSA TAPAHTUVA LAPSEN LEIKIN ARVIOINTI.....	11
	3.1 RALLA arviointimenetelmänä.....	11
	3.2 RALLA:n taustateoria.....	13
	3.3 RALLA:n psykometriset ominaisuudet.....	15
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	17
5	TUTKIMUSMETODOLOGIA.....	18
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	21
	6.1 Tiedonantajien valinta.....	21
	6.2 Aineiston keruu.....	21
	6.3 Aineiston analyysi.....	24
7	TUTKIMUSTULOKSET.....	29
	7.1 Monipuolisempi leikin arviointi.....	29
	7.2 Leikin arvioinnin luotettavuus.....	32
	7.3 Lapsen leikin tukeminen.....	35
	7.4 Arviointimenetelmän käytettävyys.....	37
8	KESKEISTEN TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	40
	8.1 Keskeisten tulosten tarkastelu.....	40
	8.2 Johtopäätökset.....	44
9	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	46
10	POHDINTA.....	50
	LÄHTEET.....	52
	LIITTEET.....	56

1 JOHDANTO

Leikki on lapsuuden ajan tärkeintä toimintaa ja arvokasta itsessään. Se on sisäisesti motivoitunutta ja vapaaehtoista. Leikkiessään lapsi tutustuu ympäristöönsä, oppii uusia asioita ja jakaa kokemuksiaan toisten kanssa. Leikkisä leikki rakentuu turvallisessa ympäristössä leikkijän itse valitseman, merkityksellisen ja aktiivisen toiminnan kautta. Lapsi rakentaa toiminnallista identiteettiään sosiaalisissa leikkitalanteissa osallistumalla. (Kielhofner 2008, 5-6.) Lapsen kehityshaasteet näkyvät todennäköisesti myös leikkitaidoissa. Leikkitaitojen arviointi pitäisi kuulua päiväkotien rutiineihin, koska puutteelliset leikkitaidot voivat liittyä esimerkiksi ajattelun, kielen ja oman toiminnan ohjaamisen ongelmiin. (Lautamo 2012, 61.)

On tärkeää, että lasten kanssa työskentelevillä ammattilaisilla olisi käytössään luotettava menetelmä arvioimaan ja kuvaamaan lapsen leikkitaitoja. *Ryhmätilanteessa tapahtuva lapsen leikin arviointi* –menetelmä, RALLA, on 2-6 vuotiaiden lasten leikin arviointimenetelmä, jonka on kehittänyt terveystieteiden tohtori ja toimintaterapeutti Tiina Lautamo. Menetelmällä arvioidaan lapsen havainnoitavissa olevaa leikkitoimintaa ja sen laatua. Se tarjoaa saman lähestymistavan leikkitaitojen arviointiin eri ammattilaisille, jolloin lapsen vahvuuksia ja haasteita leikissä on mahdollista tunnistaa paremmin. (Lautamo 2013, 14.)

Laadullisen kuvailevan tutkimuksen tarkoituksena on esittää tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tapahtumista tai tilanteista. Kuvailevassa tutkimuksessa myös dokumentoidaan ilmiöistä keskeisiä ja kiinnostavia piirteitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 135.) Tässä opinnäytetyössä kuvaamme lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten käsityksiä RALLA-arviointimenetelmän käytöstä varhaiskasvatuksen kontekstissa.

Kuntoutus on useiden eri sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten kanssa tarkoituksenmukaisesti suunniteltu prosessi. Kuntoutuksen tavoitteena on edistää lapsen vamman tai sairauden vuoksi alentunutta toimintakykyä sekä kompensoida

ja vähentää toimintakyvyn alenemisesta johtuvia toiminnan rajoitteita. (Hagedorn 2000, 15.) Toimintaterapia on kuntoutusta, jossa ollaan kiinnostuneita erityisesti lapsen toimintakyvyn edistämisestä, sen ylläpitämisestä sekä palauttamisesta, jotta lapsella on mahdollisuus osallistua hänelle merkityksellisiin toimintoihin omassa ympäristössään (Hagedorn 2000, 310).

Tyypillisesti lapsi tulee toimintaterapiaan silloin, kun esiintyy huolia lapsen toiminnallisessa suoriutumisessa. Tämä voi näkyä esimerkiksi vaikeutena sitoutua rooleihin tai ongelmana suoriutua eri tehtävissä. Ympäristökin voi vaikeuttaa lapsen toiminnallista osallistumista ja suoriutumista. Toimintaterapeutilla on myös rooli olla puolustamassa lapsen oikeuksia yhteiskunnassa ja tukea mahdollisuutta terveyttä edistäviin toimintoihin. (Rodger, 2010, 2.)

Toimintaterapiassa on tärkeää käyttää parasta saatavilla olevaa tutkimusnäyttöä, jotta interventio olisi mahdollisimman tehokas. Parhaan saatavilla olevan näytön käyttäminen ohjaa toimintaterapeuttia kliinisten päätösten tekemisessä ja tämä tarkoittaa näyttöönperustuvaa käytäntöä. Näyttöönperustuva käytäntö sisältää toimintaterapeutin asiantuntemuksen ja kokemuksen sekä ajankohtaisen ja parhaan tutkimusnäytön yhdistämisen tehdessä päätöksiä asiakkaan kuntoutumiseen liittyen. (Mulligan 2014, 264.)

Opinnäytetyömme liittyy Oulu Sote Labs –projektiin. Oulu Sote Labs –projektissa Oulun ammattikorkeakoulun tarkoitus on vahvistaa yhteistyötä Oulun kaupungin ja Oulun yliopistollisen sairaalan kanssa sekä edistää ja kehittää niiden nykyisiä oppimis-, testaus- ja harjoitusympäristöjä, joilla tuetaan yhteistyötä. (Oulu University of Applied Sciences, viitattu 13.5.2016.)

Saimme toimintaterapiaopiskelijoina käyttää RALLA-arviointimenetelmää päiväkotiympäristössä projektin aikana. Oman kokemuksemme myötä meille heräsi kiinnostus selvittää lasten kanssa työskentelevien käsityksiä RALLA-arviointimenetelmän käytöstä varhaiskasvatuksen kontekstissa.

2 LEIKKI TOIMINTANA

Leikkiminen on lapselle merkittävä oppimisen areena. Taitoa leikkiä tulisi arvioida ja tarvittaessa tukea lasta leikkimisen opettelussa. Havainnoitavissa olevat leikkitaidot kertovat lapsen kyvystä osallistua ikäistensä toimintaan. Vaikeudet leikissä tai osallistumisessa yhteiseen sosiaaliseen toimintaan kertovat myös haasteista liittyen lapsen muuhun kehitykseen ja oppimiseen. Luotettavan ja tutkitun leikin arviointivälineen pitäisi kuulua varhaiskasvatuksen sekä lasten kanssa työskentelevien kuntoutuksen ammattilaisten työkalupakkiin. (Lautamo, 2013, 8.)

2.1 Leikki lapsen elämässä

Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksessa lapsenoikeuksista todetaan lapsella olevan oikeus lepoon, vapaa-aikaan, ikänsä mukaiseen leikkimiseen sekä virkistystoimintaan (Unisef: Yleissopimus lapsen oikeuksista 2017. Viitattu 1.2.2017). Lapset lähestyvät elämää leikkisällä tavalla. Leikin avulla he voivat muun muassa löytää erilaisia keinoja ratkaista ongelmia. Leikki ja leikkisyys muodostavat tärkeän kulmakiven lapsen interventioon. (Cordier & Bundy 2009, 45.)

Cordier ja Bundy viittaavat artikkelissaan Barnettiin (1991), joka on kuvannut leikkisyyttä luonteeksi tai tavaksi leikkiä. Leikkisyyttä on useimmin kuvattu sen tunnusomaisten piirteiden kautta, jotka muodostuvat neljästä ominaisuudesta. Näitä ovat luontainen motivaatio, sisäinen kontrolli, rajoitusten poistaminen sekä leikin rajaaminen. (Cordier & Bundy 2009, 45.)

Leikkiympäristö tarjoaa lapselle fyysisiä ja sosiaalisia mahdollisuuksia ja rajoituksia. Se myös haastaa lasta osallistumaan. Se, miten lapsi vastaa näihin, riippuu lapsen toiminnallisista taidoista, kokemuksista, arvoista, mielenkiinnonkohteista sekä tottumuksista. Kun ympäristö on sosiaalisesti kannustava, lapsi uskaltaa ottaa riskejä ja leikkiä taitojensa ääri rajoilla. Liian haastavassa leikkiympäristössä lapsi ei kykene sopeutumaan tilanteeseen ja saattaa esimerkiksi vetäytyä leikistä tai jäädä sivusta seuraajaksi. (Lautamo 2013, 13.)

2.2 Leikin arviointi

Toimintaterapia-arviointia ohjaa toimintalähtöinen ajattelu, jonka mukaan ensimmäiseksi tulee kerätä ymmärrystä lapsen osallistumisesta arjen toimintoihin ja lapselle tärkeistä toiminnoista. Tämän jälkeen toimintaterapeutti voi tehdä tarkempaa arviointia lapsen suoriutumisesta ja analysoida sitä määritelläkseen ja ymmärtääkseen syitä lapsen suoriutumisen ja osallistumisen rajoituksille. (Case-Smith 2010, 2-3.)

Toimintalähtöisen arvioinnin näkökulmassa keskeisintä on se, että lapsen valmiuksien ja sairausdiagnoosin määrittäminen ei ole ensisijaista asiakkaan taitotason selvittämiseen nähden. Toimintalähtöisen arvioinnin mukaan toteutettu arviointi etenee asiakkaan omien roolien ymmärtämisestä kohti toimintakokonaisuuksia, joista voidaan edetä taitojen arvioinnin kautta toimintavalmiuksien arviointiin. (Fisher 2009, 6.)

Toimintakeskeiseen arviointiin voi kuulua arviointia, mittaamista, määrittämistä, pisteytystä, havainnointia ja jonkun toiminnallisen suoriutumisen tai perustaidon kuvailua (Law & Baum, 2001). Arviointi voi tapahtua toimintaterapiaprosessissa eri vaiheissa, esimerkiksi alkuohjauksen, intervention tai seurannan aikana. Toimintaterapeutit toteuttavat arviointia eri ympäristöissä, kuten lapsen kotona, päiväkodissa, luokkahuoneessa tai yhteisössä. (Rodger 2010, 135- 136.)

Toimintalähtöistä lähestymistapaa käytettäessä varmistetaan, että arviointiprosessi etenee siten, ettei toimintaterapeutti lähde liian nopeasti etsimään ja miettimään syitä lapsen ongelmille tai ettei toimintaterapeutti keskity ensisijaisesti asiakkaan mahdollisiin kehon toiminnan rajoituksiin tai vammoihin, joiden oletetaan rajoittavan lapsen osallistumista ja suoriutumista. (Fisher 2009, 6-7.)

Arviointiprosessin aikana toimintaterapeutin on tärkeää keskittyä luomaan vuorovaikutussuhde yhdessä lapsen ja tämän perheen kanssa. Arvioinnissa määritellään ensin lapsen ja perheen huolenaiheet sekä prioriteetit. Toimintaterapian tavoitteet ja menetelmät määritellään lapsen ja perheen kuvaamien tärkeiden asioiden pohjalta. (Case-Smith 2010, 2-3.)

Toimintaterapeutin tavoitteena on saada mahdollisimman paljon tietoa lapsesta, kuten hänen ikänsä, roolinsa, mielenkiinnon kohteensa, motivaationsa ja rutiininsa. Lisäksi myös fyysiset ja sosiaaliset ympäristöt, joissa lapsen toiminnat tavallisesti tapahtuvat ovat olennaisia selvittää. Kun toimintaterapeutti on saanut kattavasti tietoa lapsesta, hän dokumentoi tekijät, jotka jollakin tavalla joko helpottavat ja tukevat lapsen toimintaa tai päinvastoin saattavat haitata sitä. (Fisher 2009, 15.)

Stagnitin (2007) mukaan leikki on havaittavissa oleva prosessi tekemisestä, jossa lapsi sitoutuu tekoihin tai tekojen sarjaan. Lapsen leikkitekojen sarjat muodostavat vähitellen leikkikertomuksia ja kun lapsi sitoutuu luomiinsa leikkikertomuksiin, voidaan havainnoida organisoitua leikkitekojen sarjaa. (Stagnitti & Cooper 2009, 116.)

Tiina Lautamo viittaa artikkelissaan Lawloriin (2003), jonka mukaan leikkiä voidaan tarkastella sosiaalisena suorituksena, ei pelkästään tekemisenä yksin vaan yhdessä toisen kanssa. Sosiaalista leikkisuoritusta arvioimalla voidaan saada laajempaa näkökulmaa lapsen taidoista sosiaalisessa ympäristössä. Jos leikkiä lähestytään toimintana, voidaan olettaa, että leikkiin osallistuminen on olennaista lapsen hyvinvoinnille ja kehitykselle. (Stagnitti & Cooper 2009, 115.)

Toimintaterapeutit työskentelevät harvoin yksin. Esimerkiksi arviointiprosessi toteutetaan yleensä yhteistyössä eri ammattilaisten kanssa. Työskentely on tehokkainta, kun kaikki ammattilaiset tuovat oman taitonsa sekä asiantuntijuutensa arviointiprosessiin. (Mulligan 2014, 10.)

Lapsen vanhempien tai huoltajien tulisi olla olennainen osa tiimiä, joka työskentelee lapsen etua ajatellen. Huoltajat tuntevat lapsensa parhaiten ja he tuovat monipuolista tietoa lapsen vahvuuksista ja tarpeista arviointiprosessiin. Lapsen huoltajilla ja kotiympäristöllä on aina suurempi vaikutus lapsen kehitykseen ja toiminnalliseen suoriutumiseen kuin kenelläkään ammattilaisella, sillä ammattilaiset ovat osallisena lapsen elämässä vain hetkellisesti. (Mulligan 2014, 16-17.)

3 RYHMÄTILANTEESSA TAPAHTUVA LAPSEN LEIKIN ARVIOINTI

Suomalaisessa päivähoitossa ei ole ollut aiemmin tutkittua pätevää ja luotettavaa leikin arviointimenetelmää käytössä. Joitakin leikin arviointimenetelmiä on kehitetty muissa maissa, mutta niistä ei ole tehty virallisia suomenkielisiä käännöksiä eikä kulttuurisia validointeja. Usein menetelmien käyttö vaatii myös erillisen koulutuksen ja ne ovat suunniteltu jonkin tietyn ammattikunnan käytettäväksi. Lasten kanssa työskentelevät ammattihenkilöt havainnoivat lapsen toimintaa vapaasti ja sattumanvaraisesti, sekä kirjoittavat strukturoimattomia huomioita havainnointien pohjalta. Tiina Lautamo kehitti *Ryhmätilanteessa tapahtuvan lapsen leikin arviointi* –menetelmän, jotta lapsen leikkiä voitaisi arvioida strukturoidusti. Jotta lapsen leikkiä arvioitaisiin strukturoidusti. (Lautamo 2012, 61.)

3.1 RALLA arviointimenetelmänä

Ryhmätilanteessa tapahtuva lapsen leikin arviointi –menetelmä, RALLA, on 2-6-vuotiaiden lasten leikin arviointiin ryhmätilanteessa tarkoitettu arviointimenetelmä. RALLA on strukturoitu ja validi menetelmä lapsen leikkitoimintojen ja leikkillisyyden havainnoimiseen. Se perustuu toiminnan ja toimintaterapian tieteesseen. Arviointimenetelmä on tarkoitettu työkaluksi kaikille lasten kanssa työskenteleville. (Lautamo 2013,10.)

Aikaisemmat julkaisut kansainvälisissä lehdissä ja teoksissa olivat englannin kielellä ja menetelmä julkaistiin nimellä *The Play Assessment for Group Settings*, PAGES. PAGES on myöhemmin suomennettu ja arviointimenetelmän suomenkielinen nimi on *Ryhmätilanteessa tapahtuva leikin arviointi*, RALLA. Tässä opinnäytetyössä käytämme arviointimenetelmästä nimeä RALLA. (Lautamo 2013, 5.)

Terapeutin tulee olla huolellisesti perehtynyt eri arviointimenetelmiin ennen sopivan menetelmän valitsemista. Hänen myös tulee pystyä erottelemaan ja valitsemaan hyvin suunniteltuja, luotettavia menetelmiä, jotka tukevat riittävästi päätök-

sentekoa. Kriteeriperusteisissa arviointimenetelmissä käytetään kuvailevia standardeja, joiden kautta suoriutumista arvioidaan. Ihmisen toimintaa verrataan toivottuihin tuloksiin eikä esimerkiksi otosryhmään. Kriteeriperusteisen arviointimenetelmän käyttäminen on erityisen hyödyllistä silloin, kun työntekijä haluaa selvittää asiakkaan toiminnallista pätevyyttä tai hallintaa. (Christiansen & Baum 1991, 365-366.) RALLA on kriteeriperusteinen arviointimenetelmä ja se sisältää tarkat kuvailevat kriteerit eli osoittimet, joiden avulla lapsen leikkiä havainnoidaan.

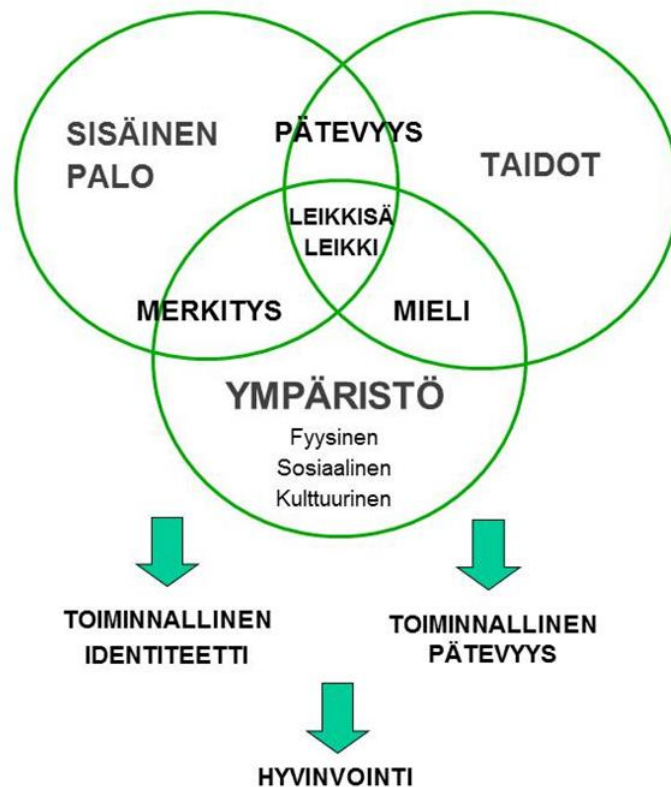
Leikkiä havainnoidaan lapselle luonnollisissa tilanteissa ja luonnollisessa ympäristössä tarkastellen leikin laatua. On tärkeää huomata, kuinka ympäristö vastaa lapsen omaan toimintaan, sitä joko mahdollistaen tai estäen. Leikkiä arvioimalla saadaan yksityiskohtaista tietoa interventioiden suunnittelun tueksi. (Lautamo 2013, 9.)

Varhaiskasvatuslaki edellyttää varhaiskasvatusympäristön olevan kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Toimitilojen ja toimintavälineiden tulisi olla asianmukaisia ja niissä huomioida esteettömyys. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015 1:6 §.)

Luotettavan tuloksen kannalta on hyötyä siitä, että lapsen leikkityyli on arvioijalle tuttu. Kokonaiskuvan saamiseksi leikkitalanteita on hyvä havainnoida riittävän kauan. Lautamon mukaan on suositeltavaa arvioida yhtä leikkitalannetta vähintään 15 minuutin ajan. Tämän lisäksi lasta olisi hyvä havainnoida useamassa eri leikkitalanteissa ja ympäristöissä. Arvioinnin tulokseen voi vaikuttaa esimerkiksi lapsen mieliala ja väsymys, jotka on hyvä ottaa huomioon arviointitalanteessa. Lautamo muistuttaa, että lapsen ollessa väsynyt, leikinarviointia ei kannata tehdä, ellei tilanne ole toistuva lapsen arjessa. (Lautamo 2013, 14).

3.2 RALLA:n taustateoria

RALLA perustuu teoreettiseen viitekehykseen, jossa tarkastellaan kolmea eri pääelementtiä ja niiden vaikutusta toisiinsa (ks. KUVIO 1). Nämä kolme pääelementtiä ovat leikkijän sisäinen palo, leikkijän taidot sekä leikkiympäristö, jossa leikki tapahtuu. RALLassa on taustateorian lisäksi pisteytyskriteerit, jotka arvioijan on tunnettava. (Lautamo, 2013, 10-14.)

KUVIO 1 Leikin viitekehys (Lautamo, 2012)

Lautamo viittaa Bundyn ja Murrayn (2002) ajatukseen siitä, että leikkijän sisäinen palo ilmentää lapsen omaa, syvintä olemusta, jota hän pyrkii ilmaisemaan toimintojensa kautta. Tämä näkyy lapsen leikissä tahdon ilmaisuna, itseohjautuvuutena, aktiivisuutena ja reagoitina asioihin toiminnan aikana. Lautamo määrittelee taidot Kielhofnerin (2008) ja Fisherin (2009) mukaan, jotka jakavat taidot prosessitaitoihin, motorisiin taitoihin ja vuorovaikutustaitoihin. Taidot ovat opittuja te-

koja, joita lapsi tekee, osallistuessaan erilaisiin arjen toimintoihin. Leikkiympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, sosiaalista ja kulttuurista ympäristöä, jotka joko rohkaisevat tai haastavat lapsen leikkiä.

Ympäristön ollessa lapselle tuttu, lapsi uskaltautuu leikkiin ja tilanne mahdollistaa luotettavan arvioinnin. Havainnointi on syytä toteuttaa aina lapsen itse valitsemissa vapaissa leikki-tilanteissa. Lapsella olisi myös hyvä olla mahdollisuus liittyä toisten lasten leikkiin, mikäli hän niin haluaa. Jos lapsi tarvitsee aikuisen tukea aloittaakseen leikin, on tämä hyvä kirjata arvioinnin tuloksiin. Lapsen leikkiin vaikuttavat muutokset leikkiympäristössä, kirjataan erityishuomiona lomakkeelle. (Lautamo 2013, 14.)

Viitekehys käsitteellistää leikin vuorovaikutteiset havainnoitavat elementit merkitykselliseksi tekemiseksi, mielekkääksi tekemiseksi ja toiminnallisen pätevyyden kokemukseksi. Näiden kolmen pohjalta muodostuvat RALLA-menetelmällä arvioitavat leikin osoittimet. Osoittimilla tarkoitetaan lapsen havainnoitavissa olevia leikkitekoja, kuten ”aloittaa leikin ilman aikuisen tukea” tai ”antautuu leikkimisen prosessiin ja nauttii siitä”. Osoittimien avulla kyetään arvioimaan lapsella olevia leikin haasteita ja erottelamaan lapset, jotka tarvitsevat tukea päivittäisessä leikissään. (Lautamo, 2013, 10-15.)

Lautamo kuvaa merkityksellistä tekemistä Fisherin (2009) määritelmällä, jonka mukaan toimintaan sitoutuminen syntyy tekemisen aikana koettujen merkitysten myötä. Ympäristön ollessa sopivan haasteellinen, se on turvallinen paikka lapselle leikkiä ja sen kautta lapsella on mahdollisuus löytää itselleen merkityksellistä tekemistä ja leikkisyyttä leikkiinsä. Leikkisän leikin aikana lapsi ilmaisee tunteitaan, uteliaisuuttaan, huumorintajuunsa, sekä osallistuu tutkien toimintaan. (Lautamo 2013, 13.)

Mielekäs tekeminen kuvataan tarkoituksenmukaisena toimintana vastaten ja vaikuttaen ympäristön haasteisiin. Lapsi käyttää opittuja taitojaan leikkiessä ja kykenee tarkoituksenmukaisesti suunnittelemaan toimintaansa, sekä mukauttamaan sitä ympäristön haasteet huomioiden. Lapsi hankkii uutta tietoa, luo omia

leikkitarinoitaan ja pystyy omaksumaan kuvitteellisia rooleja mielekkään tekemisen aikana. (Lautamo 2013, 13.)

Lautamon kuvailee pätevyyden tunnetta Kielhofneria (2008) lainaten. Pätevyyden tunne ilmenee leikissä esimerkiksi lapsen osoittaessa onnistumistaan, sekä kuvailemalla omia saavutuksiaan. Kulttuuriset arvot ja asenteet ovat sidoksissa pätevyyden tunteeseen. Lapsen saadessa asioita oman toiminnan kautta tapahtumaan, tuntee hän itsensä kyvykkääksi. Tällöin lapsella on mahdollisuus kokea tyytyväisyyden ja pätevyyden tunteita. (Lautamo 2013, 13.)

3.3 RALLA:n psykometriset ominaisuudet

Väitöskirjassaan Lautamo kertoo arviointimenetelmän tutkimuksesta, jonka tarkoituksena on ollut arvioida RALLA:n validiteettia ja reliabiliteettia. Tutkimuksessa saatiin selville, että RALLA on validi menetelmä tunnistamaan lapsia, joilla on vaikeuksia ja haasteita leikkisuorituksessaan. (Lautamo, 2012, 62.)

Lautamon väitöskirjan tutkimuksissa on tutkittu RALLA:n validiteettia ja reliabiliteettia neljässä osatutkimuksessa. Tutkimusaineisto on kerätty havainnoimalla päivähoitossa ja esikoulussa olevia lapsia, joiden ikä vaihteli 1 v. 8 kk – 8 v. 9 kk välillä. Kaiken kaikkiaan tutkimusten jälkeen pystyttiin toteamaan, että RALLA toimii luotettavana arviointivälineenä erottelemaan lapset, joilla on leikissään haasteita. Tutkimukseen osallistuvat arvioijat olivat varhaiskasvatuksen ja kuntoutuksen työntekijöitä sekä toimintaterapiaopiskelijoita. Lapset olivat joko normaalisti kehittyneitä, tai lapsia, joilla oli havaittu tai diagnosoitu kielellisiä häiriöitä sekä lapsia, joilla oli ADHD, Aspergerin oireyhtymä tai CP-vamma. (Lautamo 2012, 34, 62.)

Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta, sillä tulosten luotettavuus ja pätevyys voi vaihdella. Luotettavuutta voidaan arvioida erilaisten mittaus- ja tutkimustapojen avulla. Tutkimuksen reliabelius merkitsee mittaustulosten toistettavuutta. Tällä tarkoitetaan sitä, että mittausten tai

tutkimusten tulokset eivät olet sattumanvaraisia. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä pitääkin mitata. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.)

Alun perin RALLA (PAGS) sisälsi 54 teoreettisesti muodostettua leikin osoitinta. Tutkimuksissa tutkittiin arviontimenetelmän luotettavuutta ja näiden tutkimusten myötä leikin osoittimien määrää laskettiin kriittisen harkinnan tuloksena 38 kapaleeseen. Osoittimien vähentämisellä välttyttiin väärin ymmärrykseltä, jonka osa alkuperäisistä osoittimista olisi voinut aiheuttaa. (Lautamo 2012, 39-41.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuksemme **tarkoituksena** oli kuvailla käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä.

Tutkimuksen **tehtävänä** oli kuvata käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä varhaiskasvatuksen kontekstissa työntekijöiden arviointimenetelmän käyttökokeuksiin perustuen.

Työntekijöillä tarkoitetaan lastentarhanopettajia, toimintaterapeuttia, sosionomia sekä sosiaalialan ja toimintaterapian opettajia.

Yhteinen esiymmärryksemme opinnäytetyön aiheesta muotoutui tietoperustaa ja suunnitelmaa tehdessä, sekä oman RALLA-arviointimenetelmän käyttökokemuksen myötä. Esiymmärryksemme oli, että RALLA-arviointimenetelmä tuo eri ammattilaisten välille yhteisen kielen ja edistää moniammatillista yhteistyötä. Ajattelimme, että eri ammattilaisten käytettävissä oleva yhteinen leikin arviointimenetelmä tukee lapsen monipuolista leikin arviointia.

5 TUTKIMUSMETODOLOGIA

Valitsimme tutkimusmenetelmäksi laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Päädyimme valitsemaan laadullisen tutkimusmenetelmän, jotta saisimme mahdollisimman kuvailevaa ja kokonaisvaltaista aineistoa liittyen tiedonantajiemme käsityksiin RALLA-arviointimenetelmän käytöstä varhaiskasvatuksen kontekstissa.

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Todellisuuden ajatellaan olevan moninaista. Laadullista tutkimusta tehdessä on huomioitava, että todellisuutta ei voi omavaltaisesti jakaa osiin. Tapahtumat muovautavat samanaikaisesti toisiaan, ja niistä on mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Tästä syystä kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 161.)

Opinnäytetyössämme tarkastelemme tutkimuksen taustalla olevista tieteenfilosofian alueista ontologiaa ja epistemologiaa, jotka ovatkin tutkimuksissa usein keskiössä. Näissä tieteenfilosofisissa alueissa on kyse siitä, minkälaiseksi tutkimuskohde syvemmin käsitetään. (Hirsjärvi ym. 2007, 125-126.)

Ontologia esittää kysymyksiä todellisuuden luonteesta, jolloin voidaan kysyä esimerkiksi, mikä on tutkittavan ilmiön luonne tai mikä on todellista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 130). Ontologialla tarkoitetaan kysymystä olemisen tavasta ja laadullisessa tutkimuksessa tällä viitataan ihmiskäsitykseen (Sarajärvi & Tuomi 2013, 13).

Toimintaterapeutit näkevät ihmisen holistisella tavalla, jolla tarkoitetaan sitä, että jokainen ihminen nähdään ainutlaatuisina yksilöinä. Holistisen näkemyksen mukaan ympäristölliset vaikutukset muokkaavat ihmisiä. Creek on viitannut Christi-

anseniin (1997), joka on kuvannut näihin vaikutuksiin sisältyvän fyysisen ja kulttuurisen ympäristön, sosiaalisten tekijöiden sekä sosiaalisen tuen. Holistisen lähestymistavan mukaan ihmisiä voidaan ymmärtää vain, kun nähdään kehon, mielen, henkisyuden ja ympäristön välisiä suhteita. Toimintaterapeutit ovat kiinnostuneita siitä, millainen ihminen on juuri tällä hetkellä, ja siitä, kuinka hän toimii eri aikoina eri ympäristöissä. (Creek 2002, 32.)

Yksi toimintaterapian päämäärä on toiminnallisen oikeudenmukaisuuden varmistaminen yhteiskunnassa. Toiminnallisen oikeudenmukaisuuden taustalla on käsitys ihmisestä toiminnallisena olentona, joka osallistuu aktiivisesti elämäänsä. Ihmisten pitää toimia pysyäkseen terveinä, elääkseen hyvää elämää ja kuuluakseen yhteisöön. (Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2013, 14-16.) Ihmiskäsityksemme ovat hyvin yhteneväisiä toimintaterapian ihmiskäsityksen kanssa. Tutkimuksessa haluamme huomioida jokaisen tiedonantajan yksilöllisyyden ja kunnioittaa heidän esille tuomiaan ajatuksiaan ja mielipiteitään.

Epistemologialla tarkoitetaan kysymystä tietämisen mahdollisuudesta (Sarajärvi & Tuomi 2013, 13). Epistemologia käsittelee tietämisen alkuperää, luonnetta ja tiedon muodostamista. Sen kohdalla voidaan miettiä, mikä suhde tutkijan ja tutkittavan kohteen välillä vallitsee. Epistemologian yhteydessä voidaan myös pohdita, mikä asema arvoilla on ilmiöiden ymmärtämisessä. (Hirsjärvi, Remes, Sajaavaara 2013, 130.) Koska olemme olleet mukana käyttämässä RALLA-arviointimenetelmää, meidän oli syytä pohtia omaa asemaamme ja vaikutustamme tutkittavassa aiheessa. Pyrimme mahdollisimman objektiiviseen opinnäytetyömme aiheen tarkasteluun.

Fenomenografia tarkoittaa ilmiön kuvaamista tai ilmiöstä kirjoittamista. Metsämuuronen viittaa Ahosen (1994), joka on kuvannut fenomenografian tutkivan sitä, miten maailma ilmenee ja rakentuu ihmisten tietoisuudessa. Fenomenografia tutkii erityisesti ihmisten käsityksiä asioista. Ihmisten käsitykset voivat olla samastakin asiasta hyvin erilaisia riippuen esimerkiksi iästä, koulutustaustasta, kokemuksista ja sukupuolesta. Käsitys on dynaaminen ilmiö ja käsitykset saattavat muuttua. Fenomenografian kannalta tarkastellen on olemassa vain yksi maailma, josta eri ihmiset muodostavat erilaisia käsityksiä. (Metsämuuronen 2006, 108).

Haastatteluun osallistuvien henkilöiden esille tuomat käsitykset RALLA-arviointimenetelmän käytöstä on meille arvokasta tietoa, sillä pidämme jokaisen henkilökohtaista käsitystä tärkeänä.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen toteutusta. Tutkimuksen toteutuminen tapahtuu vaiheittain tiedonantajien valitsemisesta aineiston keruuseen ja sen analysointiin.

6.1 Tiedonantajien valinta

Juvakka ja Kylmä (2007, 58) viittaavat Swensoniin (1996) sekä Connellyyn ja Yoderiin (2000), jotka kuvaavat tutkimukseen valittavan sellaisia osallistujia, joilla on hyvin tietoa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. On tärkeää, että osallistujia osaa, mutta myös haluaa kuvata kyseessä olevaa ilmiötä. Laadulliseen tutkimukseen osallistuvat tiedonantajat valitaan siten, että tutkittavasta ilmiöstä saadaan mahdollisimman kattava kuva.

Kutsuimme tiedonantajat haastatteluamme sähköpostitse. Valitsimme haastateltavaksi kahdeksan työntekijää, jotka olivat käyttäneet RALLA-arviointimenetelmää lasten leikin arvioimiseen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Tutkimuksemme tiedonantajajoukko koostui eri ammattilaisista, jotka olivat olleet mukana Oulu Sote Lab –projektissa. Tähän joukkoon kuului lastentarhaopettajia, sosionomi, toimintaterapeutti, sosiaalialan opettaja sekä toimintaterapian opettaja.

6.2 Aineiston keruu

Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi ryhmähaastattelun, jonka toteutimme **teemahaastattelulla**. Lähetimme saatekirjeet (ks. LIITE 1) ja kutsut haastatteluun jokaiselle osallistujalle henkilökohtaisesti. Tiedonantajamme olivat kokoonuneet aiemminkin projektin myötä, ja koimme, että ryhmähaastattelu oli luonteva tapa kerätä tietoa. Ryhmähaastattelu mahdollistaa tiedonantajien välisen keskustelun, ja siitä voi seurata uudenlaisia käsityksiä ja näkökulmia. Haimme tutkimusluvut tiedonantajilta sekä heidän esimiehiltään ennen tutkimuksen toteuttamista.

Haastattelun idea on yksinkertainen. Kun halutaan tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii tavallaan, on viisasta kysyä asiaa häneltä itseltään. Sarajärvi ja Tuomi viittaavat Eskolaan (1975), joka on määritellyt haastattelun tarkoittavan henkilökohtaista haastattelua, jossa haastattelija esittää suullisia kysymyksiä ja kirjoittaa tiedonantajan vastaukset muistiin. Haastattelun etuna nähdään sen joustavuus. Haastattelija on kykenevä toistamaan kysymyksiä, oikaisemaan väärinkäsityksiä, selventämään sanamuotoja ja käymään keskustelua tiedonantajansa kanssa. Haastattelun joustavuutta lisää se, että haastattelija voi esittää kysymyksiä siinä järjestyksessä kuin hän katsoo aiheelliseksi. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 72-73.)

Haastattelussa olennaisinta on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Siksi on tärkeää, että haastattelukysymykset tai aiheet annetaan tiedonantajilla hyvissä ajoin tutustuttavaksi ennen haastattelua. Tällöin tiedonantajat pystyvät tutustumaan kysymyksiin, teemoihin tai ainakin haastattelun aiheeseen etukäteen. On eettisesti perusteltua kertoa haastateltavalle, mitä aihetta haastattelu koskee. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 73.)

Teemahaastattelussa eli puolistrukturoidussa haastattelussa edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten mukaan. Sarajärvi ja Tuomi viittaavat Hirsjärveen ja Hurmeeseen (2001), jotka ovat kuvanneet teemahaastattelussa korostettavan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamia merkityksiä ja sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelman kannalta. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 73.)

Teemahaastattelu antaa rakennetta haastattelutilanteeseen. Haastattelun teemat on myös mahdollista lähettää tiedonantajille etukäteen tutustuttavaksi, ja tämän avulla he voivat valmistautua haastattelutilanteeseen. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 73.) Valitsimme teemahaastattelun aineistonkeruumenetelmäksi, sillä ajatelimme, että etukäteen valitut teemat auttavat meitä saamaan juuri sitä tietoa, joka on olennaista tutkimuksen kannalta. Esitetasimme teemahaastattelun en-

nen varsinaista haastattelutilannetta, jotta varmistumme valittujen teemojen ja kysymysten ymmärrettävyydestä. Teemahaastattelumme teemat olivat *RALLA-arviointimenetelmän käyttö lapsen leikin arvioinnissa, RALLA-arviointimenetelmän antama tieto, sekä RALLA-arviointimenetelmä moniammatillisessa yhteistyössä.*

Haastatteluun osallistuvilla on annettava mahdollisuus valita itselleen mieluisa haastattelupaikka. Ryhmähaastattelun kohdalla tilan tulee olla tarpeeksi suuri ja rauhallinen ja mielellään neutraali jokaiselle haastatteluun osallistujalle. (Eskola & Suoranta, 1998. 92-93.) Päiväkodilta ehdotettiin haastattelutilaksi päiväkodin neuvotteluhuonetta. Ympäristönä päiväkotia oli suurimmalle osalle haastateltavista tuttu, joten tila osoittautui sopivaksi vaihtoehdoksi kyseiseen tilaisuuteen. Haastattelijoina olimme valmistautuneet huolellisesti haastattelutilanteeseen. Valitsimme tarkoituksenmukaiset teemat ja testasimme niiden soveltuvuutta etukäteen. Huolehdimme sovitusta aikataulusta ja lisäksi keskustelun pysymisestä valituissa teemoissa.

Jokaisella tiedonantajalla oli tasavertainen mahdollisuus osallistua haastatteluun. Jos estyi osallistumasta ryhmähaastatteluun, haastattelun teemoihin oli mahdollisuus vastata myös kirjallisesti. Lähetimme ryhmähaastatteluun osallistujille valitsemamme teemat etukäteen, mikä mahdollisti muistiinpanojen tekemisen ja aiheeseen orientoitumisen ennen varsinaista haastattelutilannetta. Varasimme haastattelutilaisuuteen aikaa 1,5 tuntia.

Ennen ryhmähaastattelua kävimme läpi huomioitavia asioita osallistujien kanssa. Haastattelu nauhoitettiin koulumme nauhoituslaitteella ja kaikki aineistot säilytettiin luottamuksellisesti. Aineistot litteroitiin huomioiden tiedonantajien anonymiteettiä.

Ryhmähaastattelu toteutui odotusten mukaisesti päiväkodin neuvottelutilassa. Tilaisuuteen osallistui kuusi haastateltavaa. Aloitimme tilaisuuden kahvitelulla, jonka lomassa kävimme läpi haastatteluun liittyviä asioita. Kehotimme haastateltavia vapaaseen keskusteluun ja muistutimme myös siitä, että keskustelu nauhoitetaan aineistomme myöhäisempää tarkastelua ja analysointia varten, kuitenkin jokaisen anonymiteettiä säilyttäen.

Haastattelu eteni ennalta sovittujen teemojen mukaisesti ja pyrimme haastattelijoina olemaan mahdollisimman neutraaleja kuuntelijoita. Jotta tämä onnistui, laitoimme pöydälle paperin, johon olimme kirjoittaneet vain keskustelussa kulloinkin käsiteltävän teeman. Tällöin haastateltavat pystyivät itse pitämään huolen, että keskustelu säilyy sovittuun teeman ympärillä. Haastattelijoina meidän ei tarvinnut toistaa teemaa useaan kertaan ja näin vältimme myös ohjailemasta keskustelua. Tarvittaessa ohjasimme apukysymysten avulla keskustelua teeman mukaiseen suuntaan.

Keskustelu oli luontevaa haastateltavien välillä ja jokainen sai mahdollisuuden kertoa omista käsityksistään arviointimenetelmään liittyen. Jokaisesta teemasta keskusteltiin noin 15 minuutin ajan ja lopuksi annoimme vielä haastateltaville mahdollisuuden jakaa omia ajatuksiaan. Kokonaisuudessaan haastattelutilaisuus kesti noin 50 minuuttia ja koimme ajan olleen riittävä jokaisen teeman käsitelyyn.

Kaksi tiedonantajaa eivät päässeet osallistumaan sovittuun haastattelutilaisuuteen ja heille annoimme mahdollisuuden vastata kirjallisesti laatimiimme teemoihin (ks. LIITE 1). Kirjoitimme teemojen yhteyteen muutaman avainsanan tai apukysymyksen, jotka mahdollisesti tukivat tiedonantajaa monipuoliseen vastaamiseen. Saimme kaksi kirjallista vastausta haastatteluun. Näin ollen kaikki tutkimukseemme kutsutut tiedonantajat osallistuivat tutkimukseemme.

6.3 Aineiston analyysi

Valitsimme tutkimuksemme sisällönanalyysiksi induktiivisen eli **aineistolähtöisen analyysin**. Aukikirjoitetun aineiston laajuus oli kokonaisuudessaan Microsoft Office Word –tekstinkäsittelyohjelmalla, fontilla Arial, fonttikoolla 12, rivivälillä 1,5 23 sivua. Ennen analysoinnin aloittamista tutustuimme aineistoomme huolellisesti, jonka jälkeen työskentely oli luontevaa aloittaa tutuksi tulleen aineiston parissa.

Laadullisen aineiston analyysi vie paljon aikaa ja tästä syystä tutkijan on syytä pitää taukoja. Tällöin annetaan tilaa tutkimusaineistoa koskevalle ajattelulle. Jo

tutkimussuunnitelmaa laatiessa on tärkeää huomioida analyysin tarvittava aika. (Juvakka & Kylmä 2007, 66.) Otimme aineiston analyysiin tarvittavan ajan huomioon työskentelyssämme. Toteutimme sen pitkällä aikavälillä, jolloin taukojen pitäminen prosessoinnin tukena oli mahdollista.

Sarajärvi ja Tuomi viittaavat Milesiin ja Hubermaniin (1994), jotka kuvaavat aineistolähtöistä analyysia kolmivaiheiseksi prosessiksi. Ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi eli **pelkistäminen**, toisena tulee aineiston klusterointi eli **ryhmittely**, ja viimeisenä vaiheena on abstrahointi eli **teoreettisten käsitteiden luominen**. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 108.)

Ennen analyysin aloittamista tulee määrittää analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus sisältäen useita lauseita. Tutkimustehtävä ja aineiston laatu ohjaavat analyysiyksikön valinnassa. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 110.) Valitsimme analyysiyksiköksi ajatuskokonaisuuden.

Aineiston **pelkistämisvaiheessa** analysoitava aukikirjoitettu haastatteluaineisto pelkistetään niin, että siitä karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois. Pelkistäminen voi olla informaation tiivistämistä tai osiin pilkkomista. Tutkimustehtävä ohjaa aineiston pelkistämistä. Tällöin aineistosta poimitaan tutkimustehtävälle olennaisia ilmauksia. Pelkistäminen voidaan toteuttaa niin, että litteroidusta aineistosta etsitään tutkimustehtävän kysymyksellä sitä kuvaavia ilmauksia. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 109.) Tutkimuskysymykseemme vastaavat ilmaisut erotimme aineistosta yliviivauksen avulla. Näitä ilmauksia oli yhteensä 142. Ilmaisut kirjoitettiin listaksi uuteen tiedostoon, jotta ne saatiin selkeästi erilleen muusta aineistosta. Tämän jälkeen alkuperäisilmaisuista poistimme kaikki ylimääräiset sanat, jolloin ilmaukset olivat pelkistetympiä.

Alkuperäisilmaisu:

“...että se ei oo mitään semmosta teoreettista sillä lailla se on niin arkikielelle laitettu tuossa vaikka siellä teoria onki vahvasti takana, mut se on tässä niinku arkikielelle laitettu...”

Pelkistetty ilmaisu:

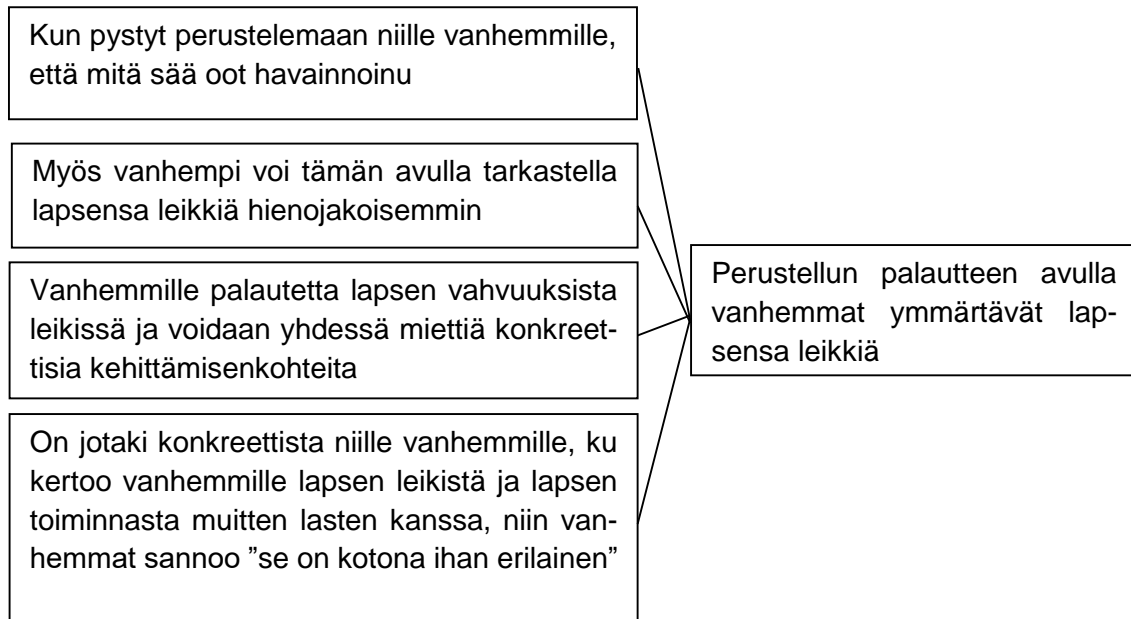
”Se ei oo mitään teoreettista, vaikka teoria onki vahvasti takana, mut se on tässä arkikielelle laitettu.”

KUVIO 2 Esimerkki aineiston pelkistämisestä

Aineiston **ryhmittelyssä** aineistosta poimitut alkuperäisilmaukset käydään huolellisesti läpi, ja niistä etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Samaa asiaa tarkoittavat ilmaukset yhdistetään luokaksi ja luokka nimetään sisältöä kuvaavaksi. Tutkittavan ilmiön ominaisuus, piirre tai käsitys ovat esimerkkejä luokitteluyksiköistä. Aineisto tiivistyy luokittelun myötä, sillä yksittäiset tekijät sisällytetään yleisempien käsitteisiin. Luokittelun avulla luodaan pohja tutkimuksen perusrakenteelle, ja tutkittavasta ilmiöstä saadaan alustavia kuvauksia. (Sarajarvi & Tuomi 2013, 110.) Luimme pelkistettyjä ilmauksia huolellisesti useaan kertaan. Tämän jälkeen pystyimme ryhmittelemään samankaltaiset ilmaukset, ja nimeämään ryhmät sisältöä kuvaavaksi.

Pelkistetyt ilmaukset:

Alaluokka:

KUVIO 3 Esimerkki aineiston ryhmittelystä

Aineiston ryhmittelyä seuraa **teoreettisten käsitteiden luominen**. Tässä vaiheessa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja sen perusteella aletaan muodostaa teoreettisia käsitteitä. Käsitteellistämässä alkuperäisinformaation käyttämisestä kielellisistä ilmauksista siirrytään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Abstrahoinnissa luokituksia yhdistellään niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. (Sarajarvi & Tuomi 2013, 111.) Pelkistettyjen ilmausten ryhmittelyn jälkeen tarkastelimme alaluokkien välisiä samankaltaisuuksia, jotta pystyimme muodostamaan niistä yläluokkia. Yläluokkien muodostuttua hahmottelimme niistä pääluokat, jotka kuvasivat työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteiden yhdistelyn kautta saadaan vastaus **tutkimustehtävään**. Abstrahoinnissa empiirinen aineisto yhdistetään teoreettisiin käsitteisiin. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, ja siinä empiirisestä aineistosta edetään käsitteellisempään näkemykseen tutkittavasta ilmiöstä. Teoriaa ja johtopäätöksiä tulee verrata alkuperäisaineistoon uutta teo-

riaa muodostettaessa. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 112-113.) Analyysin kautta muodostuneet pääluokat kuvaavat työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä, eli vastaa tutkimustehtävään.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen tuloksia sisällönanalyysin myötä muodostuneiden pääluokkien avulla. Tutkimuksen tehtävänä oli kuvata työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä varhaiskasvatuksen kontekstissa omiin RALLA-arviointimenetelmän käyttökokemuksiin perustuen. Tutkimustehtävään vastataan neljän pääluokan avulla, jotka ovat muodostuneet aineistosta. Nämä pääluokat ovat: **monipuolisempi leikin arviointi, arvioinnin luotettavuus, lapsen leikin tukeminen ja arviointimenetelmän käytettävyys**. Tutkimustulosten avaamisessa käytetään suoria lainauksia alkuperäisestä aineistosta, jotta säilytetään haastateltavien oma ääni.

7.1 Monipuolisempi leikin arviointi

Tiedonantajien kuvaamista käsityksistä kävi ilmi, että RALLA-arviointimenetelmän avulla leikin arviointi monipuolistui. Tähän pääluokkaan kuului kaksi yläluokkaa, jotka ovat *lapsen kanssa työskentelevien ammattilaisten ja perheen yhteistyö* sekä *uusi arviointimenetelmä antaa erilaisia näkökulmia havainnointiin*.

Tiedonantajat kuvasivat, että arviointimenetelmän avulla leikinasiantuntijat pystyvät yhdistämään voimavaransa lapsen leikin arvioinnissa. Kuvausten mukaan tiedonantajat pitivät tärkeänä toisen ammattiryhmän osaamisen tiedostamista, sekä sen kunnioittamista. Tämän myötä he myös kokivat osaavansa olla vailla toisen ammattiryhmän näkökulmaa. Tiedonantajien mukaan arviointia selkeyttää se, että kaikilla työntekijöillä on yksi ja sama arviointimenetelmä käytössä. Tällöin työntekijät pystyvät puhumaan samaa kieltä ja asiat ymmärretään samalla tavalla.

“Tuo yhteen leikin asiantuntijat, jotka voivat yhdessä tarkastella tietyn lapsen leikkiä.”

“Tärkeää toisten ammattiryhmän osaamisen tiedostamisen ja kunnioittamisen, sekä arvostuksen kannaltakin.”

“Parhaimmillaan auttaa keskittymään lapsen toimintakyvyssä saman ilmiön äärelle ja on tuloksellista, kun kaikilla on yhteiset tavoitteet ja päämäärät.”

“Moniammatillisessa yhteistyössä niinku varmaan just se, että puhutaan samasta asiasta, eliikkä silloin on kaikilla yhteinen pohja mistä puhutaan, ku puhutaan leikkitaidoista..”

“...se on se rikkaus sitte tässä yhteistyössä, etta voijaan löytää sitte niitä uusia asioita ja oppia uutta..”

“...on hyvä työväline moniammatilliselle keskustelulle jota tarvitaan paljo enemmän. Rallan avulla pysytään oikeassa asiassa.”

Tiedonantajien kuvausten mukaan RALLA-arviointimenetelmällä tehdyn arvioinnin avulla on helpompi perustella lapsen leikkitaitojen vahvuuksia ja haasteita vanhemmille. Tällöin vanhemmatkin ymmärtävät, missä leikin osissa lapsen haasteet mahdollisesti ovat. Tiedonantajat kuvasivat, että työskentely vanhempien kanssa lähentyi, kun arviointimenetelmä mahdollisti konkreettisen keskustelun lapsen leikin vahvuuksista ja haasteista.

“Hyvä työväline perheiden ja vanhempien kanssa työskenneltäessä.”

“...ku mulla oli perheen kanssa keskusteluja, nii mää pystyin perustelemaan paljo tarkemmin heille, että missä niitä haasteita on ja miksi...”

“Lähensi sitä, että hoksattiin, että no mehän puhutaan tämmösistä asioista, eikä ne oo niin isoja semmosia, että niitä ei -- voitais tukea tai auttaa sitä lasta.”

“Vanhemmille palautetta lapsen vahvuuksista leikissä ja voidaan yhdessä mieltä konkreettisia kehittämissä kohteita..”

Tiedonantajien mukaan uusi leikinarviointimenetelmä RALLA antaa erilaisia näkökulmia lapsen leikin havainnointiin. Leikin arviointimenetelmä on puuttunut päiväkodin arjesta. Arviointimenetelmä koettiin tärkeäksi tueksi myös lapsen leikin dokumentoinnille.

"...meillä ei päiväkodissa oo tällasta leikin arviointimenetelmää, vielä."

"...sen lisäksi tämä ois ihan hyvä lisä, koska nyt ku pittää paljo dokumentoida tietysti, niin meillähän ei oo mittään leikin arviointimenetelmää."

"..sitä (leikkiä) korostetaan ja siihen ei oo ollu niinkö mittää semmosta arviointimenetelmää, et sit se on ollu vaan semmosta mututuntumalla kattomista.."

"..mutta ei oo semmosta yksilöllistä arviointia ollu siinä määrin.."

Tiedonantajat kuvasivat, että arviointimenetelmän avulla leikkiä on mahdollista tarkastella hienojakoisemmin. He kokivat, että leikistä tulee havainnoitua sellaisia asioita, joihin muuten ei kiinnittäisi huomiota. Positiivisena asiana kuvattiin sitä, että arviointimenetelmän leikkiosoittimet pilkkovat leikkitapahtumaa, jolloin leikkiä on selkeämpää havainnoida.

"... niin tämän avulla on hirveän helppo kattoo, että missä kohissa se -- lapsen haaste siinä leikissä on. Se selkiyttää itellekki sen."

"Voisin aatella, että tän avulla ois helppo niinku konkretisoija sitä, että no leikissä se näkyy tällä tavalla ja leikissä tapahtuu tällasta, että selvästi on nyt haastetta.."

"Myös vanhempi voi tämän avulla tarkastella lapsensa leikkiä hienojakoisemmin."

"Ralla-arviointimenetelmän käytössä tulee havainnoitua lapsen leikistä sellaisia asioita, mihin muuten ei välttämättä kiinnittäisi huomiota.."

"Mää tykkäsin siitä kyllä kans, oli niin hyviä semmosia apukysymyksiä ja sitte hoksas vielä enemmän asioita, joita ei sitte muuten ois huomannukaan.."

"Siinä on niin monta kohtaa, osoitinta, elikkä pilkkoo just sitä leikkitahtumaa, elikkä se on tavallaan hyvä tsekkauslista, että oonko huomioinu näitä asioita tai pitäiskö näihin asioihin kiinnittää vielä enemmän huomiota."

7.2 Leikin arvioinnin luotettavuus

Tiedonantajien mukaan RALLA-arviointimenetelmän käytön yhteydessä tulee pohtia luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Tämän pääluokan muodostivat yläluokka *perehtyminen menetelmään ja arvioijan objektiivinen asenne*, sekä alaluokka *ympäristö vaikuttaa arvioinnin tuloksiin*.

Osa tiedonantajista pohti sitä, ettei arvioinnin tekeminen muutaman leikkitilanteen perusteella anna ehkä luotettavaa kuvaa lapsen leikistä. Tiedonantajat kokivat, että olisi tärkeää tuntea arvioitava lapsi ja myös huomioida lapsen ikätasoon kuuluva tyypillinen leikki.

"Koen arviointimenetelmän käytön olevan helpompaa, jos arvioi ennestään tutun lapsen leikkiä. Sellaisen lapsen, jonka leikkejä on seurannut useasti ja mahdollisesti myös eri ympäristöissä."

"Tietyt kysymykset on vähä ikätaso-riippuvaisia."

"...jos täyttäis niille, ketkä täyttää kolme, ja on siirtymässä eri ryhmään ja sitte niinku vois katsoa esimerkiksi neljä-viis vuotiaana, että mitkä ne tajot nyt on, sillan oli nuo.."

"Teenkö määhätäsiä päätöksiä, vai annanko määh aikaa ja katon vielä pitempään näitä.."

"... ja mitä on tapahtunut aamupäivällä, eilen, onko lapsi nälkäinen tai väsynyt, virkeä?"

Tiedonantajat pohtivat sitä, kuinka helposti lapsen leikkitaidoista voi tehdä arviointitilanteessa tulkintoja. Joidenkin tiedonantajien käsitys arviointimenetelmän leikin osoittimista, sekä arviointiasteikosta oli osittain tulkinnanvarainen. Vaikka tulkinnan vaara tiedostettiin, tiedonantajat totesivat arviointitulosten olevan samankaltaisia lyhyenkin arviointihetken perusteella, kuin pidemmällä aikavälillä tehdyn havainnoinnin pohjalta. Tiedonantajat kokivat, että arvioijan on hyvä muistaa objektiivinen ja neutraali asenne arviointia tehdessä.

"Niin tekeekö liian hätäisiä tulkintoja sit niistä pienistä tilanteista.."

"...kun me tarinallistetaan niitä omia havaintojamme lapsesta ja me tehdään lapselle itse historia, vaikka eka kertaa kohdataan lapsi..."

"Että semmonen objektiivinen ja neutraali asenne vaatii oman työnsä.."

"No mää oon niinku pohtinu, ku tässä on tää "harvoin ja usein" ja tässä on vielä nuo prosenttiarvot laitettu -- että kuinka paljon lapsen leikissä näkyy se, nii onhan se aika tulkinnanvaraista, et se on kuitenkin vain sen yhen havainnoijan tavallaan tulkinta siitä, että no minkä verran se sitte näkyy siellä leikissä. Se "lähes aina ja tuskin koskaan" on aika selkeet..."

"...oli mukava lukea sellasen ihmisen näkemys siitä, joka ei tunne sitä lasta samalla tavalla kuin me tunnetaan. Oli mielenkiintosta huomata niitä samoja havaintoja, joita ite oon koko vuojen tehny ja mikä kuitenkin nousi siinä lyhyessä hetkessä."

Tiedonantajat olivat yhtä mieltä siitä, että arviointimenetelmän luotettava käyttö vaatii huolellista perehtymistä tai menetelmään kouluttautumista. Ilman perehty-

mistä muun muassa tulosten analysoinnin koettiin jäävän epäselväksi. Tiedonantajat nostivat myös esille, että leikin ymmärtäminen on olennaista myös arviointia tehdessä.

"Käytettävyys päiväkodin arjessa vaatii huolellista paneutumista ja aikaa kiireisessä arjessa."

"Rallan luotettava käyttö vaatii koulutuksen tai työparityöskentelyn koulutuksen käyneen henkilön kanssa.."

"...mulla jäi aika pintapuoliseksi se perehtyminen, että oisin tarvinnu kyllä jonku koulutuksen siihen, että oisin voinu enemmän hyödyntää sitä. Että mulle on vähä epäselvää ne kaikki tulosten analysoinnit ja muut."

"Varmaan tosi tärkeä, oli se ammatti mikä tahansa, että tähän perehtyy tosi hyvin, nii sit se antaa luotettavampaa tietoa."

"...arvioijan tieto tai tietämättömyys leikistä voi vaikuttaa arviointiin."

Tiedonantajien käsityksistä nousi selkeästi esille lapsen luonnollisessa ympäristössä tapahtuvan leikin merkitys. Lapsen leikki voi näyttäytyä hyvin erilaisena kotona perheen kanssa tai päiväkodissa ikäistensä ympäröimänä. Tiedonantajat pitivät tärkeänä huomioda, estääkö vai mahdollistaako ympäristö lapsen maksimaalisen leikin.

"...siinä varmaan tapahtuu aika paljon, ku ne (lapset) siirtyy eri tillaan ja siellä on eri mahdollisuuat ja ne vertaiset.."

"Vahvuus on ehdottomasti se, että tuo tiedon siitä miten lapsi leikkii omassa ympäristössään ryhmätilanteessa."

"...lapsi on niin erillainen siellä kotiympäristössä, kuin täällä eskari- tai päiväkotiympäristössä."

"...vanhemmat saattaa huomata just sen, ettei kotona oo tiettyjä tilanteita ja siksi se (leikin haasteet) ei näy siellä."

7.3 Lapsen leikin tukeminen

Tiedonantajat kuvasivat käsityksiään RALLA-arviointimenetelmän kautta saadusta tiedosta, jonka avulla he pystyvät tukemaan lapsen leikkiä monipuolisemmin. Kyseiseen pääluokkaan kuului yläluokka *leikkitaitojen vahvuudet ja haasteet*, sekä alaluokka *lapsen kanssa työskentelevät voivat suunnitella toimintaa leikkitaitoja vahvistavaksi*.

Tiedonantajien mukaan RALLA-arviointimenetelmän avulla lapsen leikkitaidoista saadaan laaja ja monipuolinen kuva. Leikkitaitojen koettiin muun muassa kertovan lapsen sosiaalisista taidoista. RALLA:n kautta saatua tietoa pystytään tiedonantajien mukaan hyödyntämään muun muassa VASU-työssä, sekä kuntoutuksuunnitelmassa ja tavoitteiden asettelussa.

"Lapsen leikkitaidot kertovat paljon lapsen sosiaalisista taidoista."

"Ralla tuo kuvailevaa ja laadullista tietoa lapsen leikin laadusta..."

"Niin tää kuitenkin antaa hyvää tietoa tavallaan siitä myös, että mitkä on ne kaveritaidot ja missä on niitä kaveritaitojen haasteita."

"Rallalla tuotettua tietoa voi hyödyntää VASU-työssä, kuntoutussuunnitelmassa, tavoitteen asettelussa, koska Ralla sisältää tavoitteen asettelun työkalun jo itsessäänkin."

"Tää on yks tapa dokumentoida leikkiä.."

Selkeänä teemana tiedonantajien käsityksistä nousi se, ettei menetelmä anna tietoa pelkästään lapsen leikin haasteista, vaan se myös osoittaa lapsen vahvuuksia leikkijänä. Tiedonantajat kokivat, että tätä kautta lasta leikkijänä on helpompaa tukea.

"...voihan niitä niinku harjoitella, että niitä leikkejä leikitään, jotka näyttää, että on haastavampia.."

"Arvioinnin tuloksissa näkee selkeästi mitkä leikin osa-alueet ovat lapsen vahvuuksia ja missä on vielä kehitettävää."

"...ku tekkee tämän -- nii saa lapsesta sitä positiivistaki tietoa, että no ei se oo vaan sitä, että se leikki nyt on hankalaa ja ei onnistu, vaan siellä on paljo hyvääki."

"...ossaa niinku huomata siinä vahvassa leikkijässä sitte ne jotenkin selkeämmin ne asiat, että mitä se nyt oikeasti ossaa ja mitkä on vahvoja, ja sitte huomaa sieltä myös, mitä voi vielä niinku tukea.."

Tiedonantajien mukaan arvioinnista saadun tiedon perusteella lapsen kanssa työskentelevien on helpompaa suunnitella toimintaa lapsen leikkitaitoja vahvistavaksi. Arvioinnin myötä työntekijä voi pohtia missä tilanteessa lapsi tarvitsee enemmän tukea ja ohjausta leikkiin. Esimerkiksi taitavaa leikkijää voi tukea vaapaaseen leikkiin luomalla tälle sopivan leikkiympäristön.

Tiedonantajat kuvasivat, että lapsen leikkitaitoja voi lähteä tukemaan vaiheittain, ensin vahvistaen helpompia leikin osa-alueita, joista siirrytään haastavampiin. Arvioinnin tulosten avulla lasta pystytään tukemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

"...osas sitte hoksata niitä, että missä tai minkälaisissa tilanteissa mun ei tarvi aikuisena olla ite niin aktiivisesti tai vahvasti läsnä ja voin olla vähän sivummalla -- mun ei tarvi niin vahvasti ohjata, vaan voin antaa sille lapselle tilaa.."

"...jos jollaki lapsella on tosi vahvat leikkitaidot, että minkälaisen ympäristön mää luon, että se lapsi saa toteuttaa itteään siinä, ja vie sitä leikkiä eteenpäin.."

"Arvioinnin tulosten avulla voi hyvin lähtä tukemaan lapsen leikkitaitoja vaiheittain, ensin vahvistetaan ns. helppoja leikin osa-alueita ja vasta sen jälkeen siirrytään haastavimpiin leikin osa-alueisiin."

"Tulosten avulla työntekijä voi saada vahvistusta omiin lapsen leikistä tehtyihin havaintoihin ja sen myötä hän mahdollisesti hakee lapselle tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa."

7.4 Arviointimenetelmän käytettävyys

Tiedonantajat kuvasivat yleisesti arviointimenetelmän käytettävyyteen, sekä menetelmän työkalujen käytettävyyteen liittyviä tekijöitä. Pääluokka muodostui kahdesta yläluokasta, jotka olivat *arviointimenetelmän käytettävyydestä ristiriitaisia käsityksiä*, sekä *arviointimenetelmän työkalujen vahvuudet ja haasteet*.

Tiedonantajat kuvasivat, että yleisesti menetelmän käyttö tuntui aluksi haastavalta, mutta kokemuksen myötä arvioinnin toteutus helpottui. Tiedonantajat pohivat myös ajallisia haasteita arvioinnin toteuttamiseen päiväkodin hektisessä arjessa. Toisaalta tiedonantajat kokivat, että arvioinnin tekemiseen ei mene paljon aikaa, sillä arviointilomakkeen ei vaadi kirjoittamista. Arviointimenetelmä koettiin sopivan hyvin kaikille lapsille tehtäväksi.

"Aluksi arviointimenetelmä tuntui haastavalta, mutta kokemuksen myötä käyttö helpottui, kun esimerkiksi leikin asteikko ja arvioitavien asioiden sisältö tuli tutuksi."

"...varsinkin pienten ryhmässä pitää koko ajan olla niitten omien lasten kanssa ja hoitaa ne, että siinä se havainnointi ja täyttäminen nii sitte pitäsi miettiä, missä tilanteessa sitä voi tehdä."

"...sehän on niinku tosi heleppo -- Menin siihen lasten viereen ja siinä oli heleppo ruksia ja se oli nii selkee kattoo sitä leikkivilannetta..."

"Se on nopee, et siihen ei tartte kauheesti käyttää aikaa."

"Tuo on kyllä semmonen, että sen voi kaikille tehdä aika helposti..."

Tiedonantajat pohtivat arviointimenetelmän työkalujen vahvuuksia ja haasteita. Työkaluilla tarkoitetaan tässä arviointimenetelmän arviointilomaketta, sekä menetelmän mobiilisovellusta. Tiedonantajilla oli monenlaisia käsityksiä arviointilomakkeen käytettävyydestä. Osa tiedonantajista kuvasi arviointilomakkeen hyväksi työkaluksi, ja se koettiin hyvänä "tsekkauslistana". Osan mukaan lomakkeen käyttäminen tuntui puolestaan haastavalta, erityisesti työskentelyn alkuvaiheessa. Tiedonantajien keskustelussa nousi esille myös leikin arviointiasteikon ymmärtämisen haastavuus. Esimerkiksi prosentuaaliset arvot ja niistä käytetyt ilmaukset eivät kaikkien mukaan täysin kohdanneet.

"Arvioinnissa käytetty lomake tuntui myös aluksi haastavalta, sillä siinä "väittämien" kohdalla niitä ei avattu enempää, vaan lisätietoa väittämistä täytyy lukea eri paikasta.."

"Jotkut väittämistä oli selvästi haastavampia arvioida tai kaikkia asioita ei näkynyt leikissä, joten on hyvä, että vastauksia kirjatessa pystyi muuttamaan kohdan jättämään tyhjäksi."

"Arviointimenetelmässä käytössä oleva leikin asteikko oli mielestäni hieinan epäselvä, tai siinä kerrotut prosentit ja niistä käytetty ilmaus (tuskin koskaan, harvoin, usein ja lähes aina) eivät mielestäni täysin kohdanneet."

"...se (lomake) on niinkö hyvä tsekkauslista, että "hei tätä en oo hoksannu vielä, että miten se toimii tässä leikissä -- kun tein tuota RALLA:a, niin mun piti vielä tarkemmin analysoida sitä (leikkiä)."

"...nuo lomakkeet kyllä oli tosi hyviä siinä työkaluna..."

Tiedonantajien mukaan mobiilisovellusta pidettiin hyvänä välineenä arvioinnin tukena. Mobiilisovelluksen koettiin lisäävän menetelmän käytön luotettavuutta. Tiedonantajien mielestä sovellus on helppokäyttöisempi, sillä se antaa näkyviin yhteenvedot lapsen leikkitaidoista suoraan arvioinnin tekijälle.

"Ralla-mobiilisovellus lisää huomattavasti menetelmän käyttöarvoa ja luotettavuutta."

"...näen kyllä siinä (mobiilisovelluksessa) paljo semmosia hyviä sovellusmahollisuuksia sitte arkeen. Et se on vielä niinku helppokäyttösempi.."

"...tykkään siitä sähkösestä (mobiilisovelluksesta), että ku se antaa sen selkeen koosteen."

"Tieto on yksityiskohtaista ja ilman mobiilisovellusta leikkiin harjaantumaton voi tehdä vääriäkin tulkintoja ja synteesejä.."

8 KESKEISTEN TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulosten analysoinnin jälkeen tuloksia pitää vielä selittää ja tulkita. Tällöin tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä johtopäätöksiä. Tulkinnan kautta aineiston analyysissä esiin nousseita merkityksiä selkiytetään. (Hirsjärvi ym. 2009, 229.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä. Tässä luvussa on kuvattu tutkimuksen keskeisiä tuloksia, joita on peilattu aiemmin tehtyihin opinnäytetöihin, lakeihin sekä kirjallisuuteen.

8.1 Keskeisten tulosten tarkastelu

Tutkimuksen tiedonantajat kuvasivat, että RALLA-arviointimenetelmän avulla lasten kanssa työskentelevät pystyvät yhdistämään voimavaransa leikin arvioinnissa. Työntekijät kokivat rikkautena, kun eri ammattilaiset havainnoivat lasta omasta ammatillisesta näkökulmastaan.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten iän ja kehityksen mukaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen tulee muun muassa tukea lapsen oppimista ja leikin toteutumista. Tavoitteena on myös tunnustaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä monialaisessa yhteistyössä. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015 1:2a §.)

Moniammatillinen yhteistyö lapsen kuntoutusprosessissa on tärkeää. Tällöin moniammatillisen tiimin jäsenet työskentelevät saman lapsen kanssa, mutta ensisijaisesti yksilöllisistä lähtökohdista. Tiimin jäsenet voivat tavata säännöllisesti, kuten kerran viikossa tai kuukaudessa keskustellakseen lapsesta. On tärkeää, että tiimin jäsenet jakavat tietoa toistensa kanssa varmistaakseen, että lapsi saa kattavan kuntoutuksen ja vältetään päällekkäisyyksiä. On tärkeää, että jokaisen tiimin jäsenen työpanosta arvostetaan ja jäsenet kokevat tasa-arvoisuutta omassa

työssään. Moniammatillisen tiimin jäsenenä toimintaterapeutin täytyy kommunikoida muiden tiimin jäsenten kanssa ennen arviointia varmistaakseen, että ei arvioi samoja asioita turhaan. (Mulligan 2014, 11.)

Tiedonantajat kokivat, että menetelmä itsessään antaa jo paljon uusia näkökulmia lapsen leikin tarkasteluun. Heidän mukaansa leikistä tulee havainnoitua menetelmän myötä sellaisia asioita, joihin ei muuten välttämättä kiinnittäisi huomiota. Leikkiä on aikaisemmin tarkasteltu summittaisesti, eikä varsinaista leikin arviointimenetelmää ole ollut käytössä. Tästä syystä menetelmä koettiin oikeasti tarpeelliseksi.

Havainnointimenetelmien etu on se, että ne tarjoavat suoran yhteyden toimintaan. Terapeutti voi saada tietoa, joka muuten voisi olla vaikeasti arvioitavissa. Terapeutti pystyy reagoimaan tapahtumiin, joita tulee esille arvioinnin aikana. Epävirallinen, vapaamuotoinen havainnoiminen ei ole yhtä luotettavaa verrattuna arviointimenetelmien avulla tapahtuvaan havainnointiin. Voi käydä niin, että terapeutti kirjaa ylös asioita, joita luuli näkevänsä, eikä sitä mitä oikeasti tapahtui. (Goodacre & McArthur 2013, 68-69.)

Keskeisenä teemana aineistosta nousi lasten leikkitaitojen perustelu RALLA-arviointimenetelmän avulla. Menetelmä pilkkoo konkreettisesti leikkiä eri osa-alueisiin, jolloin ammattilainen voi nähdä, missä leikin osassa lapsen vahvuudet tai haasteet näyttäytyvät. Tällöin havainnointien perusteleminen on selkeämpää muille osapuolille. Esimerkiksi vanhempien oli helpompaa ymmärtää pilkottuja leikin osa-alueita kuin kokonaiskuvaa lapsen leikistä.

Kriteeriperusteisissa arviointimenetelmissä käytetään kuvailevia standardeja, joiden kautta suoriutumista arvioidaan. Ihmisen toimintaa verrataan toivottuihin tuloksiin. Kriteeriperusteisen arviointimenetelmän käyttäminen on erityisen hyödyllistä silloin, kun työntekijä haluaa selvittää asiakkaan toiminnallista pätevyyttä tai hallintaa. (Christiansen & Baum 1991, 365-366.) RALLA on kriteeriperusteinen arviointimenetelmä ja sisältää tarkat kuvailevat standardit, joiden avulla lapsen leikkiä havainnoidaan.

Toimintaterapiassa toiminnan analyysillä tarkoitetaan asiakkaan kykyjen, taitojen, toiminnan vaatimusten ja ympäristön olosuhteiden yhteensovittamista. Analyysissa tarkasteltavaa toimintaa pilkotaan pieniin palasiin ja tämä edistää toiminnan kokonaisvaltaista hahmottamista. (Hagedorn 2000, 169.)

Tiedonantajat pohtivat arviointimenetelmän käytön luotettavuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä eri näkökulmista. Tiedonantajat kokivat, että arvioitavan lapsen olisi hyvä olla tuttu arvioijalle, jotta muun muassa lapsen tyypillinen ikätasoon kuuluva leikki olisi helpompi tunnistaa. Aineistosta nousi esille havainnoinnista tehtävät tulkinnat, joiden suhteen tulee olla hyvin varovainen, ettei arviointi lähde väärään suuntaan. Esimerkiksi arviointikertojen määrä, siihen käytetty aika ja arviointimenetelmään perehtyminen vaikuttavat arvioinnin tuloksiin. Positiivisena huomiona tiedonantajat kuvasivat, että lyhyessäkin ajassa tehty leikin arviointi oli tuottanut samanlaisia tuloksia kuin pidemmällä aikavälillä tapahtunut havainnointi.

Amemori ja Kärkkäinen toteavat opinnäytetyössään, että PAGES-havainnointikavakkeen tulkitseminen vaatii osaamista ja ymmärrystä siitä, mitä lasten leikkitaidot voivat kertoa lapsen muustakin kehityksestä ja mahdollisista tuen tarpeista. He myös korostavat tutkimuksessaan leikin havainnointiin ja arviointiin perehtymisen merkitystä ja toteavat sen olevan tärkeä osa myös varhaiskasvattajan ammattitaidon kehittämistä. (Amemori & Kärkkäinen 2013, 33-35.)

Myös Varjosen ja Yläsen (2009) opinnäytetyössä haastateltiin päiväkodin henkilökuntaa, joiden vastauksista nousi esiin, kuinka arviointiin vaikuttaa lapsen ikä, luonne, leikkiverit ja leikkikavereiden ikä. Myös päiväkotiin saapumisajalla oli koettu olevan merkitystä arvioinnin kannalta, sillä saapumisaika saattoi edistää tai estää lapsen osallistumista leikkiin. (Varjonen & Ylänen 2009, 38.)

Tiedonantajien käsityksistä nousi esille luonnollisessa ympäristössä tapahtuvan leikin merkitys. Tiedonantajat kuvasivat esimerkiksi vanhempien näkevän lapsen leikin eri tavoin kotiympäristössä verrattuna päiväkodissa ilmentyvään lapsen leikkiin. Tiedonantajien mielestä oli tärkeää, että menetelmä korostaa luonnollisen ympäristön merkitystä arviointitilanteessa.

Case-Smith viittaa Bailey'n ja Woleryn (1998) määritelmään, kuinka lapsen havainnointi tutussa ympäristössä antaa totuudenmukaista näkemystä lapsen kyvyistä. Luonnollisessa ympäristössä on mahdollisuus nähdä selkeämmin, kuinka lapsi suoriutuu hänelle optimaalisessa leikkiympäristössä. (Case-Smith 2005, 234.)

Tiedonantajien kokemukset menetelmän käytöstä olivat moninaisia. Osa koki menetelmän käyttöönoton haastavana, mutta kokemuksen myötä menetelmän käyttäminen helpottui. Osa tiedonantajista korosti menetelmään kouluttautumisen tai vähintäänkin huolellisen perehtymisen tärkeyttä ennen menetelmän käyttöä.

Tiedonantajat pohtivat arviointimenetelmän työkalujen vahvuuksia ja haasteita. Arviointilomaketta pidettiin hyvänä muistilistana arvioinnissa, mutta tiedonantajat toivat esille myös lomakkeen sisältävän muutamia epäselviä kohtia. Esille nousi myös arvioinnin tekemiseen kuluva aika; esimerkiksi päiväkodin hektisessä arjessa lasten leikkitaitojen arvioimiseen ei välttämättä ole aikaa. Jotkut tiedonantajista olivat saaneet mahdollisuuden kokeilla RALLA-mobiilisovellusta, ja se koettiin hyödyllisenä työkaluna.

Samoja asioita nousi esille myös Varjosen ja Yläsen opinnäytetyössä (2009, 41). Päiväkodin työntekijät olivat kuvanneet, että uuteen menetelmään tutustuminen ja menetelmän käyttöönotto vievät aikaa ja voimia. Arviointilomakkeen täyttämiseen miellettiin kuluvan paljon aikaa ja hoitajia mietitytti, kuinka he ehtivät muiden työtehtäviensä ohella kirjaamaan havaintojaan lapsen leikistä.

Tutkimuksemme tiedonantajat kuvasivat, että RALLA-arviointimenetelmän avulla saadaan monipuolinen kuva lapsen leikkitaidoista. Tiedonantajat pitivät siitä, ettei arvioitaessa korosteta ainoastaan lapsen leikkitaitojen haasteita, vaan RALLA:n kautta nousee selkeästi esiin lapsen vahvuudet leikkijänä. Näin ollen arvioinnista saadun tiedon pohjalta on helpompaa suunnitella toimintaa lapsen leikkitaitoja tukeviksi. Arvioinnista saatua tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi lapsen kuntoutuspolkua, varhaiskasvatussuunnitelmaa ja tavoitteita suunniteltaessa

Varhaiskasvatuslaki edellyttää, että päiväkodissa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi hänen kehitystään, oppimistaan ja hyvinvointiaan tukevalla tavalla. Suunnitelmaan on kirjattava myös toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015 1: 7a §.)

Kunnilla on velvollisuus järjestää potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinällinen kuntoutus. Kunta vastaa potilaan lääkinällisen kuntoutuksen suunnittelusta niin, että kuntoutus muodostaa tarpeenmukaisen hoidon kanssa yhdessä toiminnallisen kokonaisuuden. Lääkinällisen kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö on määriteltävä yksilöllisessä kuntoutussuunnitelmassa. (Terveystieteiden tutkimuslaki 1326/2010 3:29 §.)

8.2 Johtopäätökset

Tutkimuksemme tulosten pohjalta nostamme esiin johtopäätöksiä, jotka tukevat leikin arviointia ja sen tärkeyttä. Koska kyseessä on laadullinen kuvaileva tutkimus ja tiedonantajien määrä verrattain pieni, tiedonantajien käsityksistä ei voi kuitenkaan tehdä yleistyksiä.

Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta RALLA-arviointimenetelmän olevan tarpeellinen ja hyväksi koettu arviointimenetelmä lasten kanssa työskenteleville ammattilaisille. Työntekijät kokivat moniammatillisen työskentelyn vahvuutena lapsen leikin arviointityössä. Samojen käsitteiden käyttäminen leikin arvioinnissa ja jokaisen työntekijän tuoma oma ammatillinen näkökulma rikastuttivat arviointia. Tämä tukee jo olemassa olevaa suositusta moniammatillisesta yhteistyöstä arviointityössä.

Tiedonantajien käsityksistä tulee ilmi menetelmään perehtymisen merkitys. Puutteellinen perehtyminen arviointimenetelmään johti esimerkiksi epävarmaan havainnointiin ja tulosten analysointiin. Tämä osoittaa sen, kuinka merkittävä osa arviointimenetelmän käyttöä on työntekijän oma huolellinen perehtyminen mene-

telmän periaatteisiin. Luotettavaa menetelmän käyttöä tukee esimerkiksi osallistuminen RALLA-arviointimenetelmän koulutukseen. Huolellinen arviointimenetelmään perehtyminen takaa sen, että lapsen leikkitaitoja arvioitaessa tulokset ovat samoja arvioijasta riippumatta.

Arviointimenetelmän taustateoria koostuu pitkälti toimintaterapian teorioista. Toimintaterapeuteilla on näin ollen vahvuus menetelmän käyttöönotossa, sillä esimerkiksi käsitteistö on ennalta tuttua. Toimintaterapiaopinnot sisältävät leikin teoriaan perehtymistä, arvioinnin ja havainnoinnin opiskelua sekä toiminnan analysointia. RALLA-arviointimenetelmässä leikki on pilkottu osiin ja leikkiä havainnoidaan yksittäisten leikin osoittimien kautta. Toiminnan analysoinnin taito edesauttaa arvioinnin toteuttamista ja analysoitu leikkitapahtuma antaa kokonaisvaltaisen kuvan lapsen leikkitaidoista. Arvioinnin tekeminen on osa toimintaterapian ydinosaamista ja tukee osaltaan leikin arviointityötä. Tätä osaamista toimintaterapeutit voisivat tuoda varhaiskasvatuksen kontekstiin olemalla osa päiväkodin työryhmää.

Työntekijät kuvasivat, kuinka arviointimenetelmä antaa monipuolista tietoa lapsen vahvuuksista ja haasteista leikissä. Näiden asioiden tunnistaminen edesauttaa lapsen tuen saamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tämä edistää kustannustehokkuutta, sillä lapsen haasteisiin vastataan jo ennen kuin ongelmat ovat kasauneet suuriksi.

Vaikka RALLA-arviointimenetelmä koettiin hyödyllisenä välineenä leikin arvionnissa, tiedonantajien kuvauksista kävi ilmi, ettei menetelmä ollut juurtunut päiväkodissa vielä päivittäiseen käyttöön. Arviointimenetelmän käyttöönotto vaatii työntekijöiltä paljon sitoutumista. Työntekijöiden tulee nähdä tarve menetelmän käytölle, mikä osaltaan motivoi menetelmään perehtymiseen sekä sen aktiiviseen käyttöön. Menetelmän käyttöönotto vaatii koko työyhteisöltä yhteinäistä näkemystä arviointimenetelmän tarpeellisuudesta. Perehtyminen ja menetelmän juurruttaminen osaksi käytäntöjä vie aikaa, mutta kuten työntekijöiden käsitykset osoittivat, menetelmän käyttö helpottuu merkittävästi aktiivisen harjoittelun myötä.

9 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tutkimuksen päämääränä on tuottaa mahdollisimman luotettavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimuksen luotettavuutta on syytä arvioida, jolloin nähdään, kuinka totuudenmukaista tietoa tutkimuksella on kyetty tuottamaan. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi onkin välttämätöntä koko tutkimusprosessin ajan. (Juvakka & Kylmä 2007, 127.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida **uskottavuuden, vahvistettavuuden, refleksiivisyyden** ja **siirrettävyyden** kriteerien avulla. Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja sen tulosten uskottavuutta sekä niiden osoittamista tutkimuksessa. Tutkimustulosten täytyy vastata tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden käsityksiä tutkimuskohteesta. Uskottavuutta lisää muun muassa keskustelu tutkimuksiin osallistuneiden kanssa tutkimuksen tuloksista, tutkijan riittävän pitkäaikainen työskentely tutkittavan ilmiön parissa sekä tutkijan pitämä tutkimuspäiväkirja. (Juvakka & Kylmä 2007, 127-128.)

Kylmä ja Juvakka viittaavat Yardleyn (2000), jonka mukaan **vahvistettavuus** liittyy koko tutkimusprosessin ja edellyttää prosessin kirjaamista niin, että toinen tutkija voi seurata tutkimusprosessin kulkua. Raporttia kirjoittaessaan tutkimuksen tekijä hyödyntää muistiinpanojaan tutkimusprosessin eri vaiheista, esimerkiksi haastattelutilanteesta. Aineiston avulla tutkimuksen tekijä kuvaa, kuinka hän on päätenyt tuloksiinsa. Vahvistettavuus-kriteerin kohdalla tulee huomioida kuitenkin se, että laadullisessa tutkimuksessa toinen tutkija ei päädy välttämättä samaan tulkintaan, vaikka käytössä on ollut sama aineisto. (Juvakka & Kylmä, 129.) Pyrimme kuvaamaan tutkimusprosessiamme niin, että ulkopuolinen henkilö saisi käsityksen ilman etukäteisperehtymistä aiheeseen. Pidimme työskentelyn aikana tärkeänä muistiinpanojen kirjoittamista, jolloin pysyimme itse tutkimuksen tekijöinä tietoisina jokaisesta tutkimuksen työskentelyvaiheesta.

Määritellessään **refleksiivisyyttä**, Kylmä ja Juvakka viittaavat Mays'n ja Popen (2000), Malterudin (2001) ja Horsburghin (2003) määritelmiin, joiden mukaan refleksiivisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tekijän on oltava tietoinen omista lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. On syytä arvioida, millä tavoin tutkimuksen tekijä vaikuttaa aineistoonsa ja tutkimusprosessiinsa. Myös lähtökohdat on kuvattava tutkimusraportissa. (Juvakka & Kylmä, 129.) Reflektiivisyyteen kiinnitimme erityisesti huomiota opinnäytetyöprosessin aikana, sillä emme halunneet sekoittaa omaa kokemustamme arviointimenetelmän käytöstä tiedonantajiemme käsityksiin. Oma kokemus arviointimenetelmän käytöstä oli innoittava ja motivoiva tekijä aiheen tarkempaan tutkimiseen.

Tutkijoiden tulisi tarkastella tutkimuskohdetta sivusta katsoen, ikään kuin ulkopuolisen näkökulmasta. Tällaista selittämistä kutsutaan objektivismiksi. (Eskola & Suoranta, 1998, 17.) Vaikka olimme mukana arvioiteja tekemässä, emme itse olleet tutkimuksemme tiedonantajia. Tiedonantajina olisimme saattaneet itse ohjata keskustelua haluamaamme suuntaan ja tällöin omat käsityksemme olisivat voineet korostua tutkimusaineistossa liikaa. Omakohtainen kokemus projektiin osallistumisesta auttoi meitä kuitenkin asettamaan tarkoituksenmukaisia kysymyksiä haastatteluun.

Siirrettävyys-kriteerin kohdalla Kylmä ja Juvakka viittaavat Lincolniin ja Cubaan (1985), joiden mukaan siirrettävyys merkitsee tutkimuksen tulosten siirrettävyyttä muihin vastaaviin tilanteisiin. Tutkimuksen tekijän pitää esimerkiksi antaa riittävästi kuvailevaa tietoa tutkimuksen osallistujista ja ympäristöstä. Näin lukija pystyy arvioimaan tulosten siirrettävyyttä. (Juvakka & Kylmä, 129.) Pyrimme kuvaamaan tiedonantajiemme käsityksiä arviointimenetelmästä hyvin selkeästi ja arkikielellä, jotta opinnäytetyömme lukijalle välittyisi ymmärrettävä kuva aiheesta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Kaikkia tutkimuksen vaiheita olisi syytä kuvata tarkasti. Tutkimuksen aineiston tuottamisen olosuhteet tulisi kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti. Esimerkiksi haastattelututkimuksessa kerrotaan tarkasti olosuhteista ja paikoista, joissa aineisto kerättiin. Myös haastatteluun käytetty aika, häiriötekijät, vir-

hetulkinnat ja tutkijan oma itsearviointi tilanteesta olisi syytä olla selostettuna. Tulosten tulkinta tulee olla tarkkaa; tutkijan täytyy pystyä kertomaan, millä perusteella hän esittää tulkintoja ja mihin hän perustaa päätelmänsä. (Hirsjärvi ym. 2007, 227-228.) Pyrimme kuvaamaan tutkimuksen vaiheet totuudenmukaisesti. Halusimme tuottaa kuvailevaa tietoa tutkimuksen eri työskentelyvaiheista, esimerkiksi haastattelutilanteen toteutumisen pyrimme kuvaamaan yksityiskohtaisesti.

Etiikalla tarkoitetaan peruskysymyksiä hyvästä ja pahasta sekä oikeasta ja väärästä. Tutkimuksen tekemiseen liittyy paljon eettisiä kysymyksiä, joita tutkijan on otettava huomioon. Tiedon hankintaan ja julkistamiseen liittyvät tutkimuseettiset periaatteet täytyvät olla yleisesti hyväksytyjä. Periaatteiden tunteminen ja niiden mukaan toimiminen on aina tutkijan vastuulla. On vaativa tehtävä ottaa huomioon eettiset näkökohdat tutkimusta tehdessä, ja onkin tärkeää, että näihin harjaannutaan jo ensimmäisistä tutkimus- ja kirjoitustehtävistä lähtien. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23-27.) Pidimme tärkeänä muistaa eettisen näkökulman koko tutkimusprosessin ajan, muun muassa kunnioittamalla tiedonantajien anonymiteettiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut yhteistyössä suomalaisen tiedeyhteisön kanssa tutkimuseettisen ohjeen hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä. Tutkimuseettikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön keskeisiin lähtökohtiin kuuluu muun muassa rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. On tärkeää, että tutkimukseen sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkijoiden tulee ottaa muiden tutkijoiden työ ja saavutukset huomioon niin, että he kunnioittavat toisten tutkijoiden tekemää työtä ja viittaavat heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla sekä antavat arvostusta heidän työlleen. Tutkimuksen tekeminen edellyttää myös sitä, että tarvittavat tutkimusluvut on hankittu. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 4-6.)

Pohdimme eettisiä kysymyksiä ja huomioimme hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia koko opinnäytetyöprosessin ajan ja toimimme niiden edellyttämällä tavalla. Haastattelijoina meidän tuli noudattaa vaitiolovelvollisuutta ja ennen ryhmähaastattelua kerroimme myös ryhmää sitovasta vaitiolovelvollisuudesta. Tiedonantajalla oli mahdollisuus keskeyttää haastattelu ja kieltää aineiston käyttö. Säilytimme nauhoitetun aineiston luottamuksellisesti ja aineisto tuhottiin analysoinnin jälkeen. Nämä asiat kuvasimme saatekirjeessä, joka lähetettiin jokaiseen haastatteluun osallistuvalla henkilökohtaisesti.

Saimme yhteensä kahdeksan tiedonantajaa ja tämä ylitti aikaisemmat odotuksemme. Mielestämme tämä lisäsi tutkimuksemme luotettavuutta, sillä saimme aineistoomme useamman tiedonantajan käsityksiä arviointimenetelmästä.

Toteutimme aineistonkeruun marraskuussa 2016. Jälkikäteen ajateltuna tiedonkeruu olisi voitu toteuttaa aikaisemmin, jotta useamman tiedonantajan kokemukset arviointimenetelmän käytöstä olisivat olleet tuoreempia. Aineistonkeruumenetelmänä ryhmähaastattelu toimi hyvin tässä tapauksessa, kun tiedonantajat pystyivät palauttamaan mieleensä kokemuksiaan muiden kertoman pohjalta.

10 POHDINTA

Usein ajatellaan, että lapsi ”vain” leikkii, mutta on hyvin tärkeää tiedostaa, että leikki on lapsen tärkeintä toimintaa ja leikkiessä lapsi oppii runsaasti taitoja, joita hän tarvitsee arjessaan. Koska leikki antaa lapsen kehityksestä paljon tietoa, on lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten yhteiselle leikin arviointimenetelmälle kysyntää.

Opinnäytetyötä tehdessä saimme runsaasti tietoa työntekijöiden käsityksistä RALLA-arviointimenetelmän käyttöön liittyen. Pohdimme etukäteen ryhmähaastattelun soveltuvuutta aineistomme keruuseen. Kokemuksen myötä olemme kuitenkin tyytyväisiä valitsemaamme aineistonkeruumenetelmään. Ryhmähaastattelu toteutui odotusten mukaisesti ja saimme riittävästi aineistoa tutkimuksemme. Myös kirjallisten vastausten saaminen täydensi hienosti aineistoamme.

Pohdimme myös olisiko pidempi haastatteluun varattu aika antanut aineistoomme vielä lisää tärkeää tietoa. Kyseenalaistimme myös keskustelunomaisen haastattelun soveltuvuutta ja mietimme, olisiko tarkempi haastattelurunko ollut tarpeellinen. Ajatteleimme, että oli kuitenkin oikea valinta toteuttaa haastattelu valitsemiemme teemojen mukaisesti ilman useita lisäkysymyksiä, jotta emme olisi ohjanneet keskustelua liikaa. Oli tärkeää tiedostaa se, että haastateltavien ei tarvitse puhua asioista, joita me haluaisimme kuulla, vaan heillä on oikeus tuoda täysin omat käsityksensä arviointimenetelmästä ja sen käytettävyydestä esille.

Pilottihankkeessa mukana oleminen lisäsi osaltaan ymmärrystä opinnäytetyömme aiheesta. Oma kokemus RALLA-arviointimenetelmän käyttämisestä auttoi ymmärtämään työntekijöiden kuvauksia käsityksistään. Työntekijöiden kokemusten kuuleminen arviointimenetelmän käytöstä lisäsi mielenkiintoa aihetta kohtaan, kun kokemuksia oli mahdollisuus peilata omiin etukäteisoletuksiimme.

Toteutimme opinnäytetyön kokonaisuudessaan parityöskentelynä. Yhdessä työskentely on tehnyt opinnäytetyöstämme yhtenäisen kokonaisuuden, kun meillä on ollut mahdollisuus peilata ajatuksiamme keskenämme koko prosessin

ajan. Oma ajattelu on kypsynyt työparin täydentäessä sitä omilla näkökulmillaan. Pohdintojen myötä olemme saaneet runsaasti uusia oivalluksia liittyen lapsen leikin tärkeyteen, sen arvioimiseen sekä toimintaterapiaan. Leikin moninaisuuden ymmärtäminen on motivoinut koko opinnäytetyöprosessin ajan ja innoittanut tutkimaan asiaa tarkemmin.

Työntekijöiden kuvaamat käsitykset olivat monilta osin yhteneviä omiin käsityksiimme verraten. Oli kuitenkin hienoa huomata, kuinka paljon uusia näkökulmia saimme arviointimenetelmän käytettävyydestä tiedonantajien ajatusten ja kokemusten pohjalta. Esimerkiksi päiväkodin arjen hektisyys tuli useaan otteeseen esille. Tämä kertoo muun muassa siitä, kuinka erilaiset lähtökohdat työntekijöillä on tehdä RALLA-arviointeja. Olemme pohtineet paljon arvioinnin luotettavuustekijöitä, ja oli ilo huomata, kuinka myös työntekijät pitivät luotettavuutta arvioinnin lähtökohdana. Tämä vahvistaa ajatustamme siitä, ettemme ole toimintaterapeuteina ainoastaan vastuussa arvioinnista ja sen luotettavuuden huomioimisesta.

Tutkimuksemme toteuttamisen aikana pohdimme myös muita mielenkiintoisia ja tarpeellisia jatkotutkimusaiheita. RALLA-arviointimenetelmään liittyvän mobiilisovelluksen käytettävyyttä olisi hyödyllistä tutkia, sillä yhä enenevässä määrin tietotekniikkaa hyödynnetään toimintaterapeutin työssä. Olisi kiinnostavaa tietää, millä tavalla työntekijät hyötyvät mobiilisovelluksesta, mitä he oppivat sen kautta ja tukeeko sovellus arviointia ja sen jälkeistä työtä. Myös vanhempien näkökulmaa lapsen leikkitaitojen arviointiin olisi tarpeellista selvittää, sillä vanhempien ajatusten kuuleminen voisi monipuolistaa työntekijöiden arviointityötä.

Toimintaterapiassa pidetään tärkeänä toiminnallista oikeudenmukaisuutta ja olemme pohtineet prosessin aikana erityisesti lapsen oikeutta leikkiin. Tulevina ammattilaisina haluamme olla tukemassa lasta, jotta hänellä olisi mahdollisuus toteuttaa itselleen luontaisinta tapaa kasvaa ja kehittyä.

LÄHTEET

Amemori, T. & Kärkkäinen, T. 2013. Erityisen tuen tarpeessa olevien lasten leikitaitojen arviointi: PAGES- leikinarviointimenetelmä varhaiskasvattajan työvälineenä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.

Case-Smith, J. 2010. Development of Childhood Occupations. Teoksessa Occupational therapy for children. Missouri: Elsevier Mosby.

Case-Smith, J. 2005. Occupational Therapy for Children. Elsevier Mosby. 5th edition.

Christiansen, C. & Baum, L. 1991. Occupational Therapy: Overcoming Human Performance Deficits. SLACK Incorporated.

Cordier, R. & Bundy, A. 2009. Children and playfulness. Teoksessa Karen Stagnitti & Rodney Cooper. Play as Therapy. London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Creek, J. 2002. Occupational Therapy and MENTAL HEALTH. Churchill Livingstone.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Fisher, A. G. 2009. Occupational therapy intervention process model: A model for planning and implementing top-down, client-centered, and occupation-based interventions. Colorado, USA: Three Star Press.

Goodacre, L. & McArthur M. 2013. Rheumatology practice in occupational therapy; Promoting Lifestyle Management. Wiley-Blackwell.

Hagedorn, R. 2000. Tools for practice in occupational therapy. A structured approach to core skills and processes. Edinburgh: Churchill-Livingstone.

Hautala, T., Hämäläinen T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykönen M. 2013. Toiminnan voimaa; Toimintaterapia käytännössä. Helsinki: Edita. 3. painos.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi. 15. painos.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi. 15. painos.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi. 18. painos.

Juvakka, T. & Kylmä, J. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kielhofner, G. 2004. Conceptual Foundations of Occupational Therapy. 3rd edition. Philadelphia, USA: F.A. Davis Company.

Kielhofner, G. 2008. Model of human occupation: Theory and application (4rd ed.) Baltimore: Williams & Wilkins.

Lautamo, T. 2013. RALLA, ryhmätilanteessa tapahtuva lapsen leikin arviointi / The Play Assesment for Group Settings, PAGS. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 174.

Lautamo, T. 2012. Play assesment for group settings (PAGS). Validating a measurement tool for assessment of children´s play performance in the day-care context. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Lautamo, T. 2009. Assessing play in a social setting. Teoksessa Karen Stagnitti ja Rodney Cooper (toim.). Play as Therapy. London; Philadelphia: Jessika Kingsley Publishers. 115- 129.

Law, M. & Baum, C. 2001. Measuring in occupational therapy: Supporting best practice in occupational therapy. Thorofare: Slack. 3-19.

Oulu University of Applied Sciences 2016. Oulu Sote Labs. Viitattu 13.5.2016. http://www.oamk.fi/hankkeet/kansainvaliset_kaynnissa/?hanke_id=1461&page=objectives

Mulligan, Shelley 2014: Occupational Therapy Evaluation for Children: A pocket guide. 2nd edition. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Rodger, S. 2010: Occupation-Centred Practice with Children: A Practical Guide for Occupational Therapists. USA: Wiley-Blackwell.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Stagnitti, K. 2009. Pretend Play Assessment. Teoksessa K. Stagnitti & R. Cooper (toim.). Play as Therapy. London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers. 87-101.

Terveystieteiden tutkimuskeskus 1326/2010. Viitattu 1.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 3.10.2016. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Unicef 2017. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 1.2.2017. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf s. 23

Varhaiskasvatuslaki 580/2015. Viitattu 1.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L1P7>

Varjonen E. & Ylänen E. 2009 opinnäytetyössä 'Se on vain lasten leikkiä': Play Assessment for Group Settings-arviointimenetelmän käyttöönottoprosessi päiväkodissa. Metropolian ammattikorkeakoulu, toimintaterapian koulutusohjelma.

LIITTEET

Liiteluettelo

LIITE 1 Saatekirje

LIITE 2 Suostumuslomake

LIITE 3 Teoreettisten käsitteiden luominen

Arvoisa Oulu Sote Lab –hankkeen jäsen,

18.11.2016

Olemme toimintaterapian opiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä laadullisena kuvailevana tutkimuksena käsityksistä RALLA-arviointimenetelmän käytöstä. Tehtävämme on kartoittaa Teidän eri työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä varhaiskasvatuksen kontekstissa.

Käsityksiänne RALLA-arviointimenetelmän käytöstä on tarkoitus kuulla järjestämässämme keskustelutilaisuudessa, jonka toteutamme teemahaastattelulla. Kutsumme tilaisuuteen henkilökohtaisesti kaikki Oulu Sote Lab -hankkeessa mukana olleet työntekijät, jotka ovat saaneet kokemuksen RALLA-arviointimenetelmän käytöstä. Haastattelutilaisuus kestää arvioilta 1-1,5 tuntia.

Haastattelussa käsiteltävät teemat ovat:

1. RALLA-arviointimenetelmän käyttö lapsen leikin arvioinnissa
2. RALLA-arviointimenetelmän antama tieto
3. RALLA-arviointimenetelmä moniammatillisessa yhteistyössä

Nauhoitamme haastattelun, mikäli se teille haastateltaville sopii. Nauhoittamisen avulla pystymme tutkimuksen tekijöinä keskittymään haastatteluun paremmin ja varmistumme siitä, että saamme kaikki tiedot talteen. Mikäli sinulla ei ole mahdollisuutta päästä järjestämäämme keskustelutilaisuuteen, ilmoitathan siitä allekirjoittaneille. Tällöin teemoihin voi vastata myös kirjallisesti, sillä jokaisen tiedonantajan kokemukset ovat merkityksellisiä tutkimusaineistoamme ajatellen. Tutkimusaineisto on tarkoitus kerätä viikolla 47 ja lähetämme loppuraportin luettavaksi joulukuun aikana.

Tutkimus on täysin luottamuksellinen ja meitä tutkimuksen tekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus. Pidämme tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyydet, tunnistetiedot sekä tutkimusaineiston salassa. Tutkimusaineistoa näkevät joiltakin osin aineiston analysointiin liittyvässä ohjauksessa opinnäytetyömme ohjaavat opettajat Pirjo Lappalainen ja Maarit Virtanen. Myös opettajia sitoo vaitiolovelvollisuus.

Tutkimusaineisto hävitetään opinnäytetyöprosessin päätyttyä. Teillä on oikeus nähdä opinnäytetyöraportti ennen sen julkaisemista ja esittää siihen muutosehdotuksia.

Etukäteen yhteistyöstä kiittäen,

Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijat

Katainen Juliaana
xxxxxx@students.oamk.fi

Turpeinen Kati
xxxxxx@students.oamk.fi

Olen lukenut tutkimukseen osallistumiseen liittyvän saatekirjeen ja koen saaneeni riittävästi tietoa tutkimuksen tarkoituksesta sekä oikeuksistani koskien tutkimukseen osallistumista. Saan halutessani luettavakseni tutkimuksen loppuraportin ennen sen julkaisua ja voin tehdä siihen muutosehdotuksia.

Teemahaastattelun lisäksi annan suostumukseni myös seuraaviin:

- Osallistun haastatteluun, jossa on myös muita jäseniä
- Tutustun ryhmässä käsiteltäviin teemoihin etukäteen ja pyrin pysymään niissä ryhmäkeskustelun ajan
- Kunnioitan jokaista ryhmään osallistuvaa antamalla puheenvuoron
- Teemahaastattelu nauhoitetaan

Tiedän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Minulla on oikeus perua tutkimukseen osallistuminen ja annetut luvat halutessani missä tutkimuksen vaiheessa tahansa.

Paikka

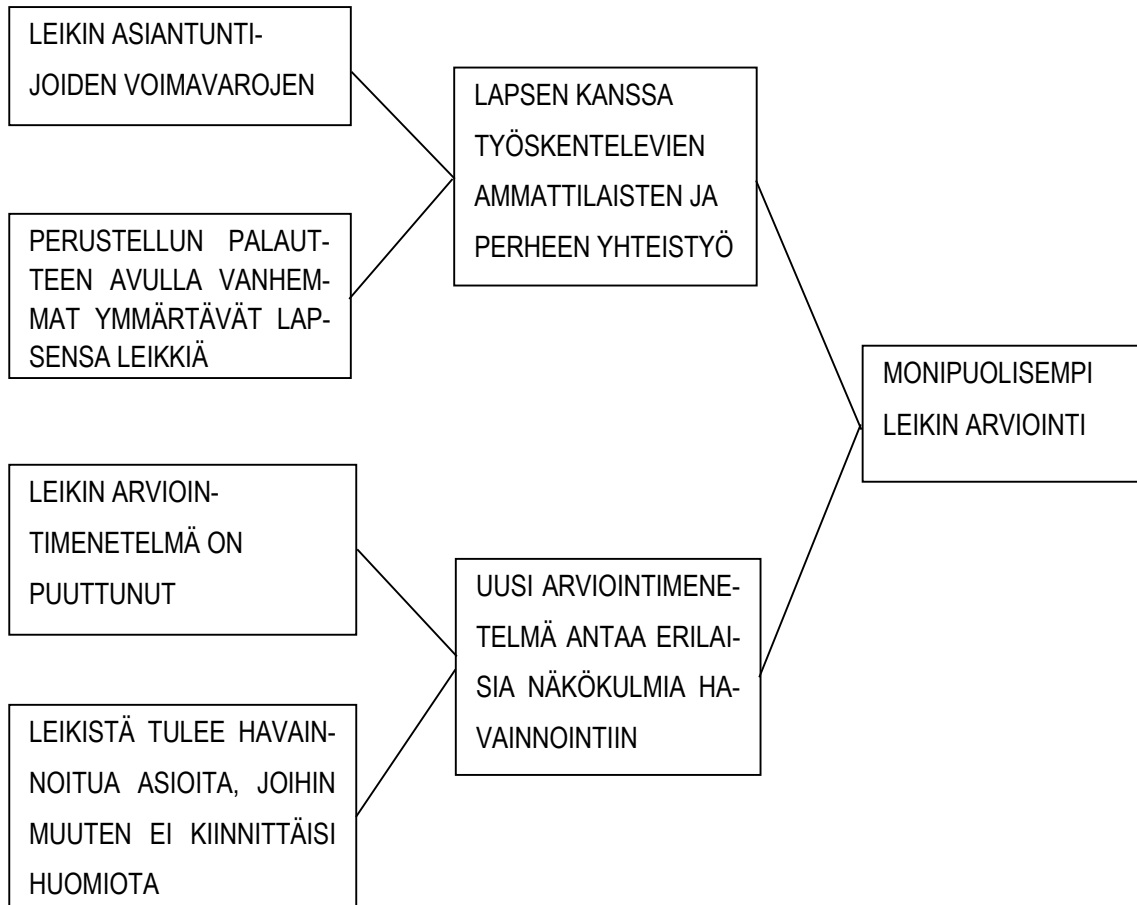
Aika

Allekirjoitus ja nimen selvennys

ALALUOKAT

YLÄLUOKAT

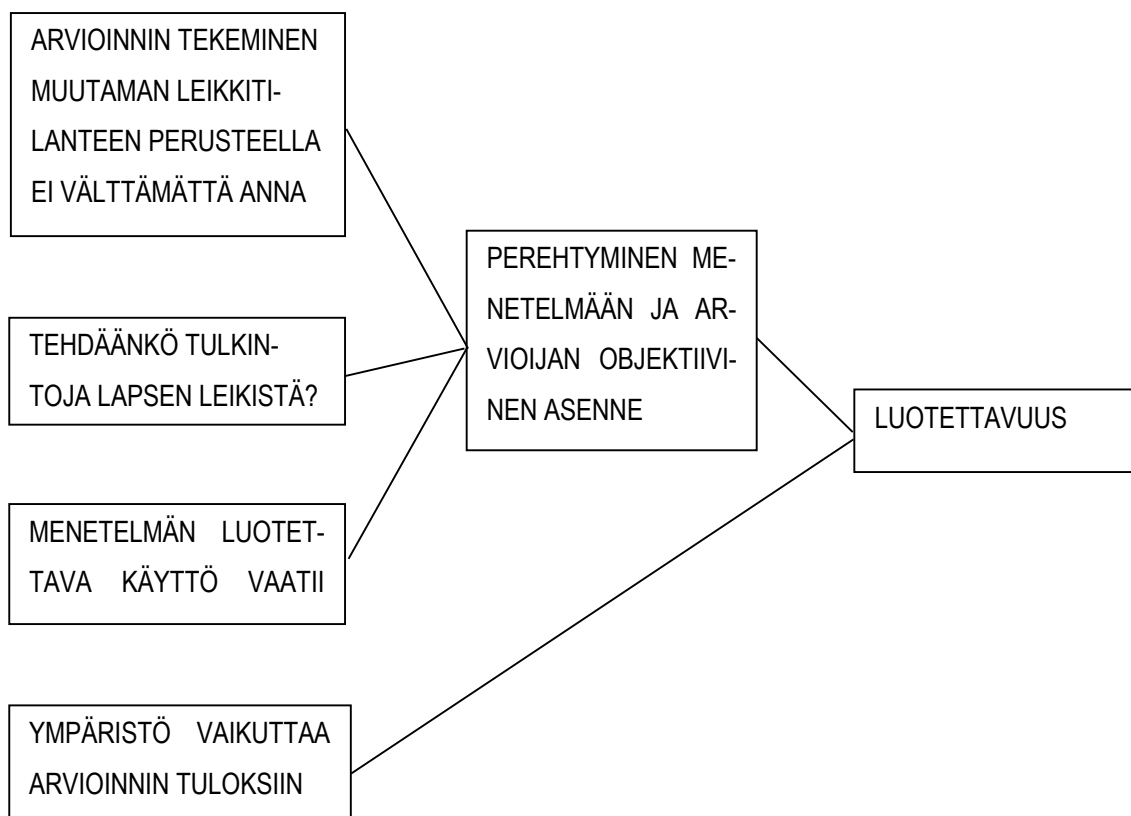
PÄÄLUOKKA

ALALUOKAT

YLÄLUOKKA

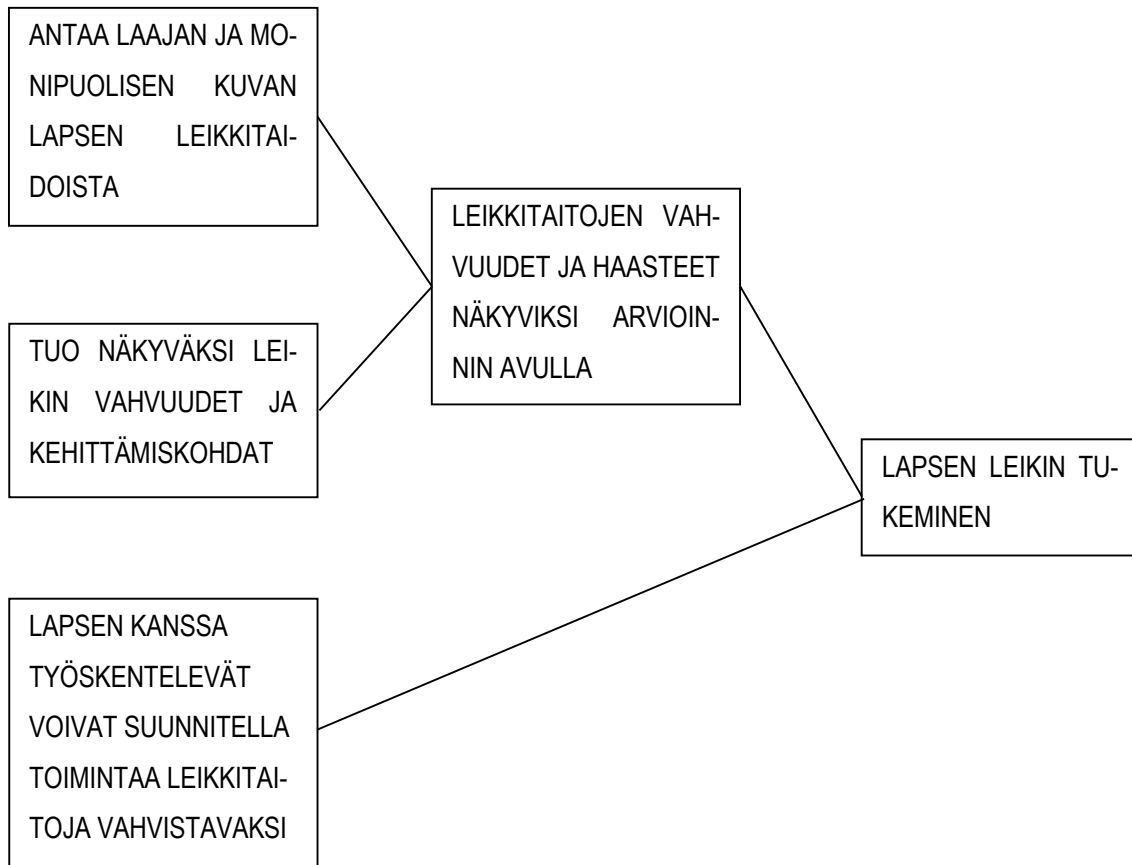
PÄÄLUOKKA

ALALUOKAT

YLÄLUOKKA

PÄÄLUOKKA

ALALUOKAT

YLÄLUOKAT

PÄÄLUOKKA

